

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΗ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓΙΑΣ ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 / 15 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1969 | ΑΡΙΘ. 19 / 20

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο Ν

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Α'

III. 1. Πᾶσα δόξα καὶ πλατυσμός ἐδόθη ὑμῖν, καὶ ἐπετελέ-
σθη τὸ γεγραμμένον· *Ἐφαγεν καὶ ἔπιεν, καὶ ἐπλατύνθη, καὶ*
ἐπαχύνθη, καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἡγαπημένος. 2. ἐκ τούτου ζή-
λος καὶ φθόνος, ἔρις καὶ στάσις, διωγμός καὶ ἀκαταστα-
5 σία, πόλεμος καὶ αἰχμαλωσία. 3. οὕτως ἐπηγέρθησαν οἱ
ἄτιμοι ἐπὶ τοὺς ἐντίμους, οἱ ἄδοξοι ἐπὶ τοὺς ἐνδόξους, οἱ ἄ-
φρονες ἐπὶ τοὺς φρονίμους, οἱ νέοι ἐπὶ τοὺς πρεσβυτέρους.
4. διὰ τοῦτο πόρρω ἄπεστιν ἡ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη, ἐν
τῷ ἀπολιπεῖν ἕκαστον τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῇ
10 πίστει αὐτοῦ ἀμβλωπήσαι, μηδὲ ἐν τοῖς νομίμοις τῶν
προσταγμάτων αὐτοῦ πορεύεσθαι μηδὲ πολιτεύεσθαι κατὰ
τὸ καθήκον τῷ Χριστῷ, ἀλλὰ ἕκαστον βαδίζειν κατὰ τὰς
ἐπιθυμίας τῆς καρδίας αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, ζῆλον ἄδικον
καὶ ἀσεβῆ ἀνειληφότας, δι' οὗ καὶ θάνατος εἰσῆλθεν εἰς
15 τὸν κόσμον.

III, 1: Δευτερ. 32,15. III, 3: Ἦσ. 3,5. III, 4: Ἦσ. 59,14. Φιλιππ.
4,27. Σοφ. Σολ. 2,24.

1 καὶ + πᾶς KK² | 3 ἐπαχ. κ. ἐπλατ. ΛKK² | 4 φθόνος ΙΣ : +
καὶ ΑΛΚ. Ὁ Α ἔχει + εἰ μετὰ «στάσις» καὶ «ἀκαταστασία» | 8 ἄπεστιν
ΑΣ: ἀπέστη ΙΛKK². 13: τ. καρδίας: λείπ. Α | 14 καί²: λείπ. KK² Σ.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΡΩΜΗΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α΄ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ

(Ἀπόδοσις εἰς ἀπλὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν).

III. 1. Ὁλη ἡ δόξα καὶ εὐρύτατον πεδίον καυχήσεως σᾶς ἐδόθη (ἀπὸ τὸν Θεόν), καὶ ἐπραγματοποιήθη (εἰς τὸ πρόσωπόν σας) ἡ ἀλήθεια τοῦ θεοῦ λόγου· «Ἐφαγεν καὶ ἔπιεν, καὶ ἐχόρτασε καὶ ἐπάχυνε καὶ (ὕστερα) ἐκλώτσησεν ὁ ἀγαπημένος». 2. Ἀπ' αὐτὴν τὴν αἰτίαν προέρχεται ἡ ζήλεια καὶ ὁ φθόνος, τὸ μάλωμα (ἡ ρῆξις καὶ ἡ διένεξις) καὶ ἡ ἀνταρσία, ὁ διωγμὸς (ἡ καταδίωξις τοῦ ἐνὸς κατὰ τοῦ ἄλλου) καὶ ἡ ἀκαταστασία (ἡ ἀναρχία καὶ ἡ σύγχυσις), ὁ πόλεμος καὶ ἡ αἰχμαλωσία (δουλεία). 3. Ἔτσι ἐπανεστάτησαν (ἐξεσηκώθησαν) οἱ ἄτιμοι (οἱ ἀχρεῖοι, οἱ τιποτένιοι, οἱ ἐλεενοὶ) κατὰ τῶν ἐντίμων (τῶν ἀξίων πάσης τιμῆς, ἐκείνων ποὺ ἔχουν ἀξίωμα), οἱ ἄδοξοι (οἱ ἀφανεῖς καὶ ἀνυπόληπτοι, οἱ πρόστυχοι) κατὰ τῶν ἐνδόξων (τῶν ἐπισήμων, τῶν ἐπιφανῶν, τῶν σπουδαίων καὶ φημισμένων), οἱ μωροὶ καὶ ἀνόητοι κατὰ τῶν γνωστικῶν καὶ συνετῶν, οἱ νέοι κατὰ τῶν πρεσβυτέρων (ὑπὸ τὴν διπλῆν σημασίαν: τῶν μεγαλύτερων τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἱερέων. Ἄλλ' εἰς τὴν δευτέραν ἐρμηνεῖαν τῆς λ. «πρεσβυτέρους» πρέπει καὶ τὴν λ. «οἱ νέοι» νὰ ἐρμηνεύσωμεν «οἱ νεοχειροτονηθέντες», διὰ νὰ ὑπάρχη ἡ ὀρθὴ σχέσις εἰς τὴν ἀντίθεσιν «νέοι—πρεσβύτεροι»). 4. Διὰ τοῦτο ἀπεμακρύνθη ἀπὸ σᾶς ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ εἰρήνη, διότι ὁ καθένας σας ἄφησε τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ καὶ ἔτσι ἤρχισε νὰ ἐξασθενῇ ἡ πρὸς Αὐτὸν πίστις σας, μὴτε πορεύεται πλέον (εἰς τὸν βίον του) σύμφωνα μὲ τὰ νόμιμα προστάγματα Αὐτοῦ (σύμφωνα μὲ τὰς θείας ἐντολὰς τῆς Ἁγίας Γραφῆς), μὴτε πολιτεύεται (συμπεριφέρεται, δεικνύει διαγωγὴν) κατὰ τὴν ὑποχρέωσιν, τὴν ὁποίαν ἔχει εἰς τὸν Χριστόν, ἀλλ' ὁ καθένας σας βαδίζει σύμφωνα μὲ τὰς ἐπιθυμίας τῆς πονηρᾶς του καρδίας καὶ ἔχετε ἀναλάβει (ἐκυριευθήκατε ἀπὸ) ἄδικον καὶ ἀσεβῆ ζηλοφθονεῖαν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν καὶ ὁ «θάνατος εἰς ἡλθεν εἰς τὸν κόσμον».

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΙΟΝΗΣ
Καθηγητὴς Πανεπιστημίου

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Ἡ Γραφή καὶ ὁ Ἐφημέριος

Ὁ κληρικός εἶναι — πρέπει νὰ εἶναι — ὁ κατ' ἐξοχὴν βιβλικὸς ἄνθρωπος. Ἐκ τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἀντλεῖ ἔμπνευσιν καὶ φωτισμὸν καὶ δύναμιν διὰ νὰ ἐπιτελῇ τὸ ἔργον του εἰς τὸ τμήμα τοῦ μυστικοῦ Ἀμπελώνος, εἰς ὃ ἐτάχθη, δηλαδή εἰς τὴν ἐνορίαν του. Ἡ μελέτη, λοιπόν, τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἶναι δι' αὐτὸν ἐπιούσιος ἀνάγκη τῆς ψυχῆς, μία πνευματικὴ τροφοδοσία πρωτευούσης σημασίας. Ἐδνυχῶς, κατὰ τὰς ἡμέρας μας, ὑπάρχουν ἀρκετὰ καλὰ ὀρθόδοξα βοηθήματα διὰ τὴν μελέτην αὐτὴν (Λεξικά, ἐρμηνευτικά Ὑπομνήματα κ.λπ.), μὲ τὰ ὁποῖα διασαφεῖται κάθε δυσπρόσιτον νόημά της καὶ ἐξηγεῖται ὀρθῶς καὶ μακρὰν πάσης πλάνης ὁ θεῖος Λόγος. Μὲ τὴν τακτικὴν καὶ εὐλαβῆ μελέτην τοῦ Λόγου τούτου, ὁ Ἐφημέριος ἀποκτᾷ τὸ ἔργον καὶ τὴν πυξίδα τοῦ βίου του ὡς ποιμένος ψυχῶν.

Τὰ Ἱερατικά Συνέδρια

Τὰ κατὰ Μητροπόλεις συγκαλούμενα τακτικῶς Ἱερατικά Συνέδρια κατέστησαν πλέον — δύναται τις εἰπεῖν — παράδοσις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας, ἀποδίδουσα αἰσθητοὺς καρπούς. Αἱ εὐκαιρίαι αὗται ἀναθερμαίνουν τὸν σύνδεσμον τῶν Ἐφημερίων μὲ τὸν Ἐπισκοπὸν των καὶ μεταξύ των, συντελοῦν δὲ μὲ τὰ ἀναπτυσσόμενα καὶ συζητούμενα ἐν πνεύματι ἀδελφικῶ ποιμαντικὰ θέματα εἰς τὴν κατάρτισιν τῶν κατ' ἐνορίας ποιμένων τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι δὲ δεῖγμα λαμπρὸν καὶ συγκινητικὸν τοῦ ὅτι ὁ σημερινὸς Κληρὸς μας ἔχει ζωηρὰν καὶ βαθεῖαν τὴν συνείδησιν τῆς ἀποστολῆς του καὶ τοῦ ἔργου του.

Ὁ Μέγας Φῶτιος

Ὁ ἀρχιμανδρίτης θεολόγος π. Ἰωάννης Ἀλεξίου ἐκκυκλοφόρησε πρὸ τινος ἓνα ὥρατον βιβλίον του ἀφιερωμένον εἰς τὴν μορφήν καὶ τὸ ἔργον τοῦ Μεγάλου Φωτίου, πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως καὶ σθεναροῦ ὑπερασπιστοῦ τῆς Ὁρθοδοξίας. Τὸ βιβλίον αὐτό, γραμμένον μὲ γλαφυρότητα καὶ μὲ πλήρη κατοχὴν τοῦ σχετικοῦ ὕλικου ἐκ μέρους τοῦ συγγραφέως, εἶναι ὄχι μόνον ἓνα τεκμήριον, ἀλλὰ συνάμα καὶ ἐν ὠφελιμώτατον πόνημα, τὸ ὁποῖον στηρίζει τὸν ὀρθόδοξον ἀναγνώστην εἰς τὴν πίστιν του. Ὁρθῶς παρετηρήθη, εἰς κριτικὸν σημείωμα δημοσιευθὲν εἰς ἐκκλησιαστικὸν περιοδικὸν τῶν Ἀθηνῶν, ὅτι αἰετῶ ἀναφέρεται εἰς τὸ Βυζάντιον, παρ' ἀλλήλους εἶναι σύγχρονον, ὑποδειγματικόν, πολύτιμον βοήθημα).

Η ΓΝΩΣΙΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΓΡΗΓΟΡΙΟΝ ΝΥΣΣΗΣ

Ὁ Γρηγόριος Νύσσης εἶναι μεγάλη φιλοσοφικὴ διάνοια. Οὗτος προχωρεῖ πέραν τοῦ γνωσιολογικοῦ σχήματος τοῦ Ἀριστοτέλους, κατὰ τὸ ὅποιον αἱ πηγαὶ τῆς γνώσεως εἶναι δύο, δηλαδή ἀφ' ἑνὸς ἢ διὰ τῶν αἰσθήσεων ἐμπειρία καὶ ἀφ' ἑτέρου ἢ ἐπ' αὐτῆς στηριζομένη διανοητικὴ ἐργασία τῆς σκέψεως καὶ τοῦ συλλογισμοῦ. Ὁ Γρηγόριος Νύσσης ἔχει τὴν πλατωνικὴν ἀντίληψιν, ὅτι, ἐκτὸς τῆς κατ' αἴσθησιν ἐμπειρίας καὶ τῆς ἐπ' αὐτῆς στηριζομένης διανοητικῆς ἐργασίας, ὑπάρχει καὶ ἄλλη σημαντικώτερα πηγὴ γνώσεως: ἡ ἐσωτερικὴ ἐμπειρία, τὸ ἐσωτερικὸν βίωμα, ἡ ἄμεσος πνευματικὴ θέα. Ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς γνώσεως εἶναι κατ' ἐξοχὴν κατάλληλος διὰ τὴν γνῶσιν τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἢ ὅποια ἔχει καθαρῆ. Παρομοίαν διδασκαλίαν ἀνέπτυξαν καὶ ἄλλοι Πατέρες, ὅπως ὁ Αὐγουστίνος εἰς τὴν Δύσιν καὶ πολλοὶ Ἕλληνες ἐν τῇ Ἀνατολῇ.

Κατωτέρω παραθέτομεν δύο χαρακτηριστικὰς περικοπὰς ἐκ τῶν ἔργων τοῦ φιλοσόφου πατρὸς περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου γνώσεως τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Γρηγόριος Νύσσης ἐρμηνεύων τὸν μακαρισμὸν «Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται» (Migne Ἐ.Π. 44, 1268), διδάσκει τὰ ἐξῆς περὶ τῆς ἐκ τῆς μελέτης τῶν δημιουργημάτων μερικῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ: «Ἡ θεία φύσις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ὅ,τι ποτὲ κατ' οὐσίαν ἐστί, πάσης ὑπέρκειται καταληπτικῆς ἐπινοίας, ἀπόσιτος καὶ ἀπροσπέλαστος οὐσα ταῖς στοχαστικαῖς ἐπινοίαις, καὶ οὐπω τις ἀνθρώποις πρὸς τὴν τῶν ἐκλήπτων κατανόησιν ἐξεύρηται δύναμις· οὐδέ τις ἔφοδος καταληπτικῆ τῶν ἀμηχάνων ἐπενοήθη. Διὸ καὶ ἀνεξιχνιάστους τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ ὁ μέγας ὀνομάζει Ἀπόστολος, σημαίνων διὰ τοῦ λόγου τὸ ἀνεπίβατον εἶναι λογισμοῖς τὴν ὁδὸν ἐκείνην, ἢ πρὸς τὴν γνῶσιν τῆς θείας οὐσίας ἄγει. Τοιοῦτος δὲ ὢν κατὰ τὴν φύσιν ὁ ὑπὲρ πᾶσαν φύσιν, ἄλλω λόγῳ καὶ ὁράται καὶ καταλαμβάνεται ὁ ἀόρατός τε καὶ ἀπερίγραφτος. Πολλοὶ δὲ οἱ τῆς τοιαύτης κατανοήσεως τρόποι. Ἔστι γὰρ καὶ διὰ τῆς ἐμφαινομένης τῷ παντὶ σοφίας τὸν ἐν σοφίᾳ πάντα πεποιηκότα στοχαστικῶς ἰδεῖν. Καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρωπίνων δημιουργημάτων ὁράται τρόπον τινὰ τῇ διανοίᾳ ὁ δημιουργὸς τοῦ προκειμένου κατασκευάσματος, τὴν τέχνην τῷ ἔργῳ ἐναποθέμενος. Ὅραται δὲ

οὐχ ἡ φύσις τοῦ τεχνητεύσαντος, ἀλλὰ μόνον ἡ τεχνικὴ ἐπιστήμη, ἣν ὁ τεχνίτης τῇ κατασκευῇ ἐναπέθετο. Οὕτω καὶ πρὸς τὸν ἐν τῇ κτίσει βλέποντες κόσμον, ἔννοιαν οὐ τῆς οὐσίας, ἀλλὰ τῆς σοφίας τοῦ κατὰ πάντα σοφῶς πεποιηκότος ἀνατυπούμεθα». Ἡ περικοπὴ αὕτη ἐν νεοελληνικῇ μεταφράσει ἔχει ὡς ἑξῆς: «Ὁ, τι εἶναι τέλος πάντων ἡ θεία φύσις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν εἰς τὴν οὐσίαν της, εὐρίσκεται ὑπεράνω κάθε ἀντιληπτικῆς ἐνεργείας τῆς διανοίας, διότι (ἡ θεία αὐτὴ φύσις) εἶναι ἀπρόσιτος καὶ ἀπροσπέλαστος εἰς τοὺς διανοητικούς στοχασμούς καὶ δὲν ἔχει εὐρεθῆ ἀκόμη διὰ τοὺς ἀνθρώπους μία δύναμις κατάλληλος διὰ τὴν κατανόησιν τῶν εὐρισκομένων ἐκτὸς τῆς περιοχῆς τῆς ἀντιληπτικῆς ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώπου. Οὐτε ἐπενοήθη κάποια ὁδός, κατάλληλος διὰ τὴν κατανόησιν τῶν ἀσυλλήπτων. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ μέγας Ἀπόστολος ὀνομάζει ἀνεξιχνιάστους τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ (τοῦ Θεοῦ), φανερώων μὲ τὸν λόγον αὐτὸν ὅτι εἶναι ἀπρόσιτος εἰς τὰς λογικὰς σκέψεις ἡ ὁδὸς ἐκείνη, ἡ ὁποία ὁδηγεῖ πρὸς τὴν γνῶσιν τῆς θείας οὐσίας. Ἐφ' ὅσον λοιπὸν τοιοῦτος εἶναι ὡς πρὸς τὴν φύσιν του ἐκεῖνος, ποὺ εἶναι ὑπεράνω πάσης φύσεως, μὲ ἄλλον τρόπον γίνεται καὶ ὄρατος καὶ ἀντιληπτός αὐτὸς ποὺ εἶναι καὶ ἀόρατος καὶ ἀπερίγραπτος. Πολλοὶ δὲ εἶναι οἱ τρόποι τῆς τοιοῦτου εἴδους κατανοήσεως. Διότι εἶναι δυνατὸν καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τῆς σοφίας, ἡ ὁποία φανερόνεται μέσα εἰς τὸ σύμπαν, νὰ ἴδωμεν μὲ λογικὸν συμπέρασμα ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἔχει δημιουργήσει ἐν σοφίᾳ τὰ πάντα. Καθὼς ἀκριβῶς καὶ εἰς τὰ ἀνθρώπινα δημιουργήματα μὲ τὴν διάνοιαν γίνεται τρόπον τινὰ ὄρατος ὁ δημιουργὸς τοῦ κατασκευάσματος, ποὺ εὐρίσκεται μπροστά μας, ἀφοῦ ἔβαλε τὴν τέχνην του μέσα εἰς τὸ ἔργον. Δὲν εἶναι δὲ ὄρατὴ ἡ οὐσία τοῦ κατασκευάσαντος, ἀλλὰ μόνον ἡ (εἰδικὴ) τεχνικὴ γνῶσις, τὴν ὁποίαν ὁ τεχνίτης ἔβαλε μέσα εἰς τὸ κατασκεύασμα. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ὅταν βλέπωμεν προσεκτικὰ τὴν εὐταξίαν μέσα εἰς τὴν κτίσιν, ἀναπαριστάνομεν μέσα εἰς τὴν διάνοιάν μας ὄχι τὴν οὐσίαν, ἀλλὰ τὴν σοφίαν ἐκεῖνου, ποὺ ἔχει δημιουργήσει τὴν κτίσιν καθ' ὅλα μὲ σοφίαν».

Ὅσον ἀφορᾷ εἰδικώτερον εἰς τὴν ἄμεσον θεάν τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ἀμέσῳ ἐσωτερικῷ βιώματι τῆς κεκαθαρμένης ψυχῆς, ὁ Γρηγόριος Νύσσης, ἐρμηνεύων τὸν αὐτὸν Μακαρισμὸν (Migne Ἐ.Π. 44, 1269), λέγει τὰ ἑξῆς: «Ὁ πάσης τῆς κτίσεως καὶ ἐμπαθοῦς διαθέσεως τὴν ἑαυτοῦ καρδίαν ἀποκαθήρας, ἐν τῷ ἰδίῳ κάλλει τῆς θείας φύσεως καθορᾷ τὴν εἰκόνα... Τῶν γὰρ τῆς ἰδίας φύσεως ἀγαθῶν ὁ Θεὸς ἐνετύπωσε τῇ σῆ κατασκευῇ τὰ μιμήματα, οἷόν τινα κηρόν· σχήματι γλυφῆς προτυπώσας. Ἄλλ' ἢ κακία τῷ Θεοειδεῖ χαρακτηῖρι περιχυθεῖσα ἄχρηστον ἐποίησέ σοι τὸ

ἀγαθὸν ὑποκεκρυμμένον τοῖς αἰσχροῖς προκαλύμμασιν. Εἰ οὖν ἀποκλύσειας πάλιν δι' ἐπιμελείας βίου τὸν ἐπιπλασθέντα τῇ καρδίᾳ σου ῥύπον, ἀναλάμψει σοὶ τὸ Θεοειδὲς κάλλος. Ὡσπερ ἐπὶ τοῦ σιδήρου γίνεσθαι πέφυκεν, ὅταν δι' ἀκόνης τοῦ ἰοῦ γυμνωθῇ, ὁ πρὸ ὀλίγου μέλας, αὐγὰς τινὰς ἐφ' ἑαυτοῦ πρὸς τὸν ἥλιον στίλβων καὶ λαμπηδόνας ἐκδίδωσιν, οὕτως καὶ ὁ ἔνδον ἄνθρωπος, ὃν καρδίαν ὀνομάζει ὁ Κύριος, ἐπειδὴν ἀποξύσεται τὸν ἰώδη ῥύπον τὸν διὰ τοῦ πονηροῦ εὐρώτος ἐπανθήσαντα τῇ μορφῇ, πάλιν ἀναλήφεται τὴν πρὸς τὸ ἀρχέτυπον ὁμοιότητα καὶ ἀγαθὸς ἔσται. Τὸ γὰρ ἀγαθὸν ὅμοιον ἀγαθὸν πάντως. Οὐκοῦν ὁ ἑαυτὸν βλέπων, ἐν ἑαυτῷ τὸ ποθούμενον βλέπει· καὶ οὕτω γίνεται μακάριος ὁ καθαρὸς τῇ καρδίᾳ, ὅτι πρὸς τὴν ἰδίαν καθαρότητα βλέπων, ἐν τῇ εἰκόνι καθορᾷ τὸ ἀρχέτυπον... Καθαρότης γάρ, ἀπάθεια καὶ κακοῦ παντὸς ἀλλοτριώσις ἢ θεότης ἐστίν. Εἰ οὖν ταῦτα ἐν σοὶ ἐστὶ, Θεὸς πάντως ἐν σοὶ ἐστίν». Ἡ περικοπὴ αὕτη εἰς νεοελληνικὴν μετάφρασιν θὰ ἡδύνατο νὰ ἀποδοθῇ ὡς ἐξῆς: «Ἐκεῖνος, ποῦ ἐκαθάρισε τὴν καρδίαν τοῦ ἀπὸ τὰς ἐπιδράσεις ὀλοκλήρου τῆς ὑλικῆς κτίσεως καὶ ἀπὸ τὴν ἐπηραζομένην ἀπὸ τὰ πάθη κακὴν διάθεσιν, μέσα εἰς τὴν ἰδικὴν τοῦ ψυχικὴν ὁμορφίαν διακρίνει καθαρὰ τὴν εἰκόνα τῆς θείας φύσεως (τοῦ Θεοῦ)... Διότι ὁ Θεὸς εἰς τὴν ἰδικὴν σου κατασκευὴν ἐνεχάραξε τὰ ὁμοιώματα τῶν ἀγαθῶν τῆς ἰδικῆς του (θείας) φύσεως, σὰν νὰ ἔπλασε σχεδιάζων τὸ κερὶ μὲ τὸ σχῆμα μιᾶς γλυπτῆς παραστάσεως. Ἄλλ' ἢ ἁμαρτία, ἀφοῦ ἀπλώθηκε γύρω ἀπὸ τὸ θεόμορφον χάραγμα, ἔκαμε διὰ σὲ ἄχρηστον τὸ ἀγαθόν, τὸ ὁποῖον εἶναι κρυμμένον κάτω ἀπὸ τὰ ἄσχημα περιβλήματα. Ἐὰν λοιπὸν μὲ τὴν προσεκτικὴν ζωὴν ξεπλύνῃς πάλιν τὴν ἀκαθαρσίαν, ἢ ὁποῖα ἐτέθη ὡς ἐπίχρισμα ἐπάνω εἰς τὴν καρδίαν σου, θὰ λάμψη ἐκ νέου εἰς σὲ τὸ θεόμορφον κάλλος. Ὅπως ἀκριβῶς συμβαίνει φυσικὰ νὰ γίνεταί εἰς τὸ σίδηρο, ὅταν μὲ τὸ ἀκόνι ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν σκουριάν, αὐτὸ ποῦ πρὸ ὀλίγου ἦτο μαῦρον βγάζει ἐπάνω του μερικὰς ἀνταυγείας καὶ λάμψεις, καθὼς ἀκτινοβολεῖ ἀπέναντι εἰς τὸν ἥλιον, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ ἐσωτερικὸς ἄνθρωπος, τὸν ὁποῖον ὁ Κύριος ὀνομάζει καρδίαν, ὅταν ἀφαιρέσῃ μὲ ἀπόξεσιν τὴν ὁμοίαν πρὸς σκουριάν ἀκαθαρσίαν, ἢ ὁποῖα ἐσχηματίσθη ἐπάνω εἰς τὴν μορφήν μὲ τὴν κακὴν μούχλαν, θὰ ἀποκτήσῃ ἐκ νέου τὴν ὁμοιότητα πρὸς τὸ πρωτότυπον καὶ θὰ εἶναι ἀγαθός. Διότι τὸ ὅμοιον πρὸς τὸ (ἀπόλυτον) ἀγαθὸν εἶναι ἐξ ἅπαντος ἀγαθόν. Λοιπὸν ὅποιος παρατηρεῖ τὸν ἑαυτὸν του, βλέπει μέσα εἰς τὸν ἑαυτὸν του αὐτό, τὸ ὁποῖον ποθεῖ· καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον γίνεται μακάριος αὐτός, ποῦ ἔχει τὴν καρδίαν καθαρὰν ἀπὸ τὸν μολυσμὸν τῆς ἁμαρτίας, διότι παρατηρῶν προσ-

Πλειότερον καὶ καθαρώτερον φῶς διὰ τὴν Νεολαίαν μας

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α'.

Ἐνα μεγάλο δίδαγμα πού μᾶς φέρει ἡ φυσιογνωσία, ἡ μελέτη τῆς φύσεως, εἶναι τὸ γεγονός ὅτι κάθε ζῶον καὶ φυτὸν δὲν μπορεῖ νὰ μεγαλώσῃ καὶ νὰ δώσῃ τὸ σκοπὸ καὶ προορισμὸ του, παρὰ σὲ ὠρισμένο περιβάλλον καὶ ὠρισμένες συνθῆκες, π.χ. τὸ ψάρι ζῆ στὴ θάλασσα, τὸ πτηνὸν θέλει τὴν ἀτμόσφαιρα κ.λ.π. Ὁ νόμος αὐτὸς πού ἰσχύει γιὰ τὰ ζῶα καὶ φυτά, ὁ νόμος πού προσδιορίζει τὸ περιβάλλον καὶ τὴν ἀνάπτυξι, ἰσχύει γιὰ τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ ἀποψὶ πνευματικῆ. Διατυποῦται δὲ ὡς ἐξῆς: Ὁ ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ ἀποδώσῃ τὸ σκοπὸ καὶ προορισμὸ του παρὰ ἐὰν συνδεθῆ μὲ τὸν Θεὸν τοῦ Εὐαγγελίου. Ὁ Θεὸς εἶναι τὸ πνευματικὸ περιβάλλον, ὅπου ἡ ψυχὴ θὰ πάρῃ δύναμι καὶ ζωὴ γιὰ νὰ πραγματοποιήσῃ τὸν προορισμὸ του. Πῶς θὰ τὸ διαπιστώσουμε αὐτό; Μὲ τὸ πειραματισμὸ. Ὁδηγούμενοι ἀπὸ τὴν ἱστορία, ἡ ὁποία εἶναι ὁ ἀδιάφευστος

εκτικὰ τὴν ἰδικὴν του καθαρότητα, μέσα εἰς τὴν εἰκόνα διακρίνει καθαρὰ τὸ ἀρχέτυπον... Διότι ἡ καθαρότης, ἡ ἔλλειψις παθῶν καὶ ἡ ἀποξένωσις ἀπὸ κάθε κακὸν εἶναι ἡ θεότης. Ἐὰν ἔχῃς αὐτά, τότε ὁ Θεὸς ἐξ ἅπαντος ὑπάρχει μέσα σου».

Ἡ περικοπὴ αὐτὴ τοῦ Γρηγορίου Νύσσης ἐνθυμίζει παρομοίαν παλαιότεραν διδασκαλίαν τοῦ ἀπολογητοῦ Θεοφίλου Ἀντιοχείας (β' αἰών), ὅστις ἔγραφε: «Βλέπεται γὰρ ὁ Θεὸς τοῖς δυναμένοις αὐτὸν ὄρᾶν, ἐπὰν ἔχωσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀνεφγμένους τῆς ψυχῆς... Ὡσπερ ἔσοπτρον ἐστιλβωμένον, οὕτω δεῖ τὸν ἄνθρωπον ἔχειν καθαρὰν ψυχὴν... Ὅταν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, οὐ δύναται ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος θεωρεῖν τὸν Θεὸν» (Βιβλιοθήκη Ἑλλήνων Πατέρων, ἐκδ. Ἀποστ. Διακονίας, τόμ. 5, σ. 13-14).

Ὡστε κατὰ τὸν Γρηγόριον Νύσσης ἡ κυριωτέρα προϋπόθεσις τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ἠθικὴ καθαρότης.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Γενικὸς Διευθυντὴς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

μάρτυς, θὰ λάβουμε τὸν ἄνθρωπον μέσα στὸ Χριστό, νὰ τὸν παρακολουθήσουμε ὡς ἄτομο, νὰ δοῦμε τὸν χαρακτήρα του μέσα στὴν οἰκογένεια καὶ ὡς σύνολον. Καὶ ἔπειτα νὰ τὸν πάρουμε ξεχωρισμένον μὲ ἀντίθετες ιδέες, μὲ ἄρνησι Θεοῦ καὶ Χριστοῦ, νὰ τὸν δοῦμε στὸν χαρακτήρα καὶ στὴ διαγωγή μέσα στὸ περιβάλλον του, στὴ οἰκογένεια, στὴ κοινωνία, καὶ νὰ κάμουμε τὴ σύγκρισι. Ἀσφαλῶς θὰ διαπιστώσουμε τὴ μεγάλη διαφορὰ ἢ μᾶλλον ἀντίθεσι χαρακτήρων. Αὐτὴ εἶναι ἡ μέθοδος. Τὴν διαπίστωσι αὐτὴ μᾶς τὴν παρέχει ἡ καθημερινὴ πείρα τῆς ζωῆς καὶ τὴ βλέπουμε μὲ τὰ μάτια μας, ὥστε νὰ εἶναι μιὰ ἀδιαμφισβήτητὴ ἀλήθεια. Ὁ Iakobi γράφει: «Ἡμῖν νέος καὶ ἔγινα γέρον, οὕτω δύναμαι νὰ μαρτυρήσω καὶ τὴν μαρτυρία νὰ στηρίξω ἐπὶ μακρᾶς, μακροτάτης πείρας· παρ' οὐδενὶ τῶν ἀνθρώπων εὔρον τοιαύτην χαρὰν καὶ εὐτυχίαν τόσον ἰσχυρὰν καὶ ἀδιατάρακτον, οἶαν παρὰ τοῖς ἀληθῶς εὐσεβέσιν ἀνθρώποις... » Ἐγὼ παρατηρήσει ὅτι ἐκ πάντων τῶν ἀνθρώπων οἱ ἔχοντες ἀληθῶς θρησκευτικὰς πεποιθήσεις εἶναι οἱ ἀληθῶς ἠθικοὶ ἄνθρωποι, τῶν ὁποίων ἡ ἠθικότης δυσκολώτατα κάμπτεται» (Ἱερ. Σύνδ. 1913 σελ. 163).

Αὐτὴ τὴν ἀλήθεια διακηρύττουν καὶ μεγάλοι ἐπιστήμονες, οἱ ὁποῖοι ζητοῦν νὰ προσέξωμε καλὰ ὅτι δὲν εἶναι ἀρκετὴ μονομερὴς μόρφωσις γιὰ νὰ κάνη εὐτυχῆ τὸν ἄνθρωπον καὶ μὲ ὠλοκληρωμένη τὴν προσωπικότητα. Οὕτω ὁ παιδαγωγὸς Φαῖρστερ, ὅστις ἐπίστευε ὅτι ἡ ἠθικὴ διαπαιδαγώγησις πρέπει νὰ στηριχθῆ ἐπὶ τῆς Χριστιανικῆς θρησκευτικότητος, γράφει ὅτι «οἱ παιδαγωγοὶ ποῦ φαντάζονται ὅτι ἡ ἠθικὴ διαπαιδαγώγησις ἐπιτυγχάνεται μὲ διαφωτιστικὰ διανοητικῶ περιεχομένου ἐπιχειρήματα, ἀγνοοῦν τελείως τὸν ἀπέραντον δυναμισμόν, ὅστις ὑπολανθάνει μέσα εἰς τὰ βάθη τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς». Παραθέτει δὲ οὗτος καὶ ὁμολογίαν ἑνὸς Γάλλου σοσιαλιστοῦ καὶ ὑπερχάμου τῆς ἀθρήσκου «λαϊκῆς ἠθικῆς» ἔχουσαν ὡς ἐξῆς: «Χωρὶς Θεὸν δὲν ἠμπορέσαμεν νὰ οἰκοδομήσωμεν ἠθικὴν συνεπαγομένην ἀποδοτικὰ ἀποτελέσματα. Ἡ κριτικὴ φιλοσοφία ἔχει ἀποσκληρύνει τὴν καρδιά μας. Πᾶν ὅ,τι μᾶς παρουσιάζουν σήμερον ὡς ἀνεξάρτητον, ἐπιστημονικὴν, ὀρθολογιστικὴν καὶ θετικιστικὴν ἠθικὴν εἶναι μιὰ παρωδία, ἐν ὧ χρόν ὑπόλειμμα τῆς θρησκευτικῆς βεβαιότητος (Κ. Δ. Γεωργούλης - Καθημερινὴ 11/12/66). Ἀλλὰ καὶ ὁ Σωκράτης, ἀναγνωρίζοντας τὴν ἀνεπάρκεια τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὴ βελτίωσί του μὲ τίς ἰδικές του δυνάμεις, ἐπανειλημμένως ὁμολογεῖ ὅτι «ἐὰν ἐκ τῆς νῦν τοῦ κόσμου καταστάσεως ὀφείλει τι νὰ βελτιωθῆ, τοῦτο δύναται νὰ γίνῃ μόνον τῆ μεσολαβήσει οὐρανίας καὶ θείας οὐσίας» (Πλάτων Ἀπολ.). Ἐὰν δέ, ὡς τὸ δεκῆρξεν ἡ Ἑλληνικὴ σοφία, «ἐπιστήμη χωριζομένη ἀρε-

τῆς, πανουργία οὐ σοφία», ὁ ἐπιστήμων χωρὶς φόβον Θεοῦ, χωρὶς ἀναγέννησιν μπορεῖ νὰ ἐξελιχθῆ καὶ θηριωδέστερος τῶν θηρίων.

Χρειαζέται λοιπὸν μὲν ὁ ἄνθρωπος τῆς καρδίας μὲ τὴ μελέτη τοῦ Θεοῦ καὶ τὴ ζωὴ εἰς τὸ θεῖον περιβάλλον «προβαλλομένου τοῦ Θεοῦ πάντοτε ἐνώπιόν μας, ἐκ δεξιῶν, ἵνα μὴ σαλευθῶμεν» (Ψαλμ. ιε' 18) καὶ ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῶν ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Πάγου λόγων τοῦ Ἀπ. Παύλου «Ἐν τῷ Θεῷ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν...» (Πράξ. ιζ' 28). Ἐχομεν σήμεραν πληθὺν γνώσεων, ἐφευρέσεων καὶ ἀνακαλύψεων, συστηματοποιημένων ἐπιστημονικῶς. Ἐν τούτοις τὸ κακὸν καὶ τὸ ἐγκλημα εἶναι τὰ μᾶλλον διαδεδομένα καὶ ὀργανωμένα. Μπορεῖ ἐξ ἄλλου νὰ ἴδωμεν ἕνα γερὸ σωματικὰ ὀργανισμόν, ἱκανὸν ὅμως τοῦτον νὰ διαπράξῃ καὶ τὸ χειρότερον ἐγκλημα, ἂν δὲν ἔχῃ διαπλάσει ἠθικὸν χαρακτήρα. Ὅπως καὶ ἀντίθετα καὶ ἕναν μὲ ἀσθενικὸ σῶμα, ὁ ὁποῖος ὅμως νὰ μεγαλοουργῆ εἰς ἔργα ἀρετῆς καὶ κοινῆς ὠφελείας. Αὐτὸς εἶναι ὁ πνευματικὸς ἄνθρωπος μὲ τὴν ἔννοιαν ποῦ τὸν χαρακτηρίζει ὁ ἀπ. Παῦλος στὶς ἐπιστολές του. Ἐκεῖ θὰ ἀνεύρωμεν αὐτὸν ποῦ ζητοῦμε σήμερα ποῦ πλεονάζει τὸ κακὸν ἀπὸ τοὺς κλασματικὸς τύπους καὶ διεφθαρμένους χαρακτήρας. Ζητοῦμε τὴν ἀναγεννημένη ψυχὴ ποῦ βρῆκε τὴ λύτρωσι κοντὰ στὸ Χριστό. Εἶναι ἡ ψυχὴ ποῦ μὲ τὸ αὐθεντικὸ ἀνδρισμὸ τῆς δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ξεκινᾷ ἀπὸ τὸ Πνεῦμα... Κι' ὅταν ἡ ψυχὴ ξέρῃ καὶ μπορεῖ ν' ἀνασηκώσῃ πᾶνω ἀπὸ τὰ γῆινα καὶ τὶς ἐγκόσμιες ἀπάτες τὸ κορμὶ καὶ νὰ ἐλευθερώνη, νὰ ἐλευθερώνη ἀδιάκοπα τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὶς παγίδες τῆς φθορᾶς, αὐτὴ ἡ ψυχὴ εἶναι ἀνδρική. Εἶναι δυνατὴ ψυχὴ, φωτοβολοῦσα, ψυχὴ ποῦ ἐπιβάλλει τὸν δικὸ τῆς πνευματικὸ νόμο στὴν ἀνθρώπινη ὑπαρξή. Ὅταν ἡ ψυχὴ εἶναι μόνιμα ἐρωτευμένη μὲ τὴν ἀλήθεια, τότε ὁ ἄνθρωπος γίνετα ἔντιμος, εὐλικρινὴς καὶ ἀμετακίνητα σεμνός... Τὸ νόημα τοῦ ἀνδρισμοῦ σημαίνει τότε πὼς παίρνεις τὴ ζωὴ στὰ σοβαρὰ καὶ γνωρίζεις πὼς ἀθλεῖς καὶ δοκιμάζεις ἠθικὰ μέσα στὸν κόσμον αὐτό. Σημαίνει πὼς οἱ ἐσωτερικὲς σου δυνάμεις πληθαίνουν τόσο, ὥστε ἀντέχεις ν' ἀνηφορίσῃς πρὸς τὰ ψηλῶματα ἐκεῖνα, ὅπου νὰ ἀντικρύσῃς τὸ χρέος σου σ' ὅλη του τὴν καθαρότητα προκειμένου νὰ τὸ πραγματοποιήσῃς. Σ' αὐτὰ τὰ ψηλῶματα ἡ ζωὴ εἶναι ἀφάνταστα δύσκολη καὶ ἀδιάκοπα ἐπικίνδυνη. Ἀλλὰ ὁ ἀληθινὸς ἄνδρας αἰσθάνετα πὼς ἐκεῖ πρέπει νὰ ξοδευθῆ ἡ δύναμή του, πὼς ἡ ζωὴ του πιὰ πρέπει νὰ λησμονήσῃ καὶ ν' ἀρνηθῆ τὶς γλυκερότητες, τὶς αἰσθηματολογίες, τὰ κούφια καὶ παραπειστικὰ λόγια καὶ μὲ διάθεση ἀσκητικὴ νὰ ἐγκαταλείψῃ μάταια ἔργα καὶ φροντίδες ποῦ σαρκώνει σὰ φρόκαλα ὁ θάνατος, γιὰ ν' ἀφοσιωθῆ στὸ βαθὺ νόημα τῆς παρουσίας του μέσα στὸν κόσμον. Σ' αὐτὰ τὰ δύσκολα ψηλῶμα-

τα, τὸ νόημα εὐκόλα ἐντοπίζεται, γιατί ἡ ἀνδρική ψυχὴ ἀντέχει καὶ συνδιαλέγεται μὲ τὸ Θεό. Διὰ τοῦ Θεοῦ κατανικᾷ τὸν θάνατο καὶ ἀρραβωνιάζεται τὴν αἰωνιότητα». (Ἐπιφυλ. Καθημερ. 2/10/65). Ἡ ὀλοκληρωμένη προσωπικότης, ἡ ὁποία πραγματοποιεῖται ἐν Χριστῷ μὲ τὴν ἀναγέννησι καὶ τὸν ἀγιασμό, δημιουργεῖ καὶ τὴν γαληνεύουσαν ψυχὴ καὶ τὴν εἰρηνεύουσα κοινωνία ἀνθρώπων καὶ ὁδηγεῖ οὕτω στὴν εὐδαιμονία καὶ τοῦ συνόλου. Εἶναι μεγάλη λοιπὸν πλάνη, λέγει ὁ Carl Mouri, νὰ λέγωμεν ὅτι αἱ ἐπιστημονικαὶ γνώσεις ἀρκοῦν καὶ κάμουν εὐτυχῆ τὸν ἄνθρωπον, ἀφοῦ τὰ ἀποτελέσματα τὰ βλέπομεν ποὺ ὀλόκληροι ἐπιστῆμαι καὶ τέχναι ἐργάζονται νὰ καταστρέφουν τὸν ἄνθρωπον, ἀντὶ νὰ γίνουν τὸ μέσον τῆς σωτηρίας του».

Ἐκ τῆς πείρας λοιπὸν καὶ τῆς ἱστορίας βγαίνει ἡ ἀνάγκη τῆς μελέτης, πίστεως καὶ γνώσεως τοῦ Θεοῦ. Πρέπει νὰ συνδεθῆ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις μὲ τὸν ἐνανθρωπήσαντα Θεὸν καὶ νὰ λάβῃ τὸ Πνεῦμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐμπνέεται καὶ ζωογονεῖται ὁ ἄνθρωπος καὶ καταρτίζεται εἰς πραγματικὸν πνευματικὸν ἄνθρωπον. «Τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνέει», εἶπεν ὁ Χριστὸς στὸ Νικόδημο, καὶ μὲ τὴν ἐνέργεια τοῦ Πνεύματος ἀναγεννᾶται ὅστις ἐπίστευε στὸ Χριστὸ (Ἰω. γ' 1-10). Καὶ τὸ μὲν λυτρωτικὸ «τοῦ λόγου τοῦ Σταυροῦ» κήρυγμα εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον «δύναμις Θεοῦ ἐστὶ τοῖς σωζομένοις» (Α' Κορινθ. α' 18) καὶ διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Πνεύματος ἐπιτυγχάνεται ἡ θεραπεία τῆς ψυχῆς. Καὶ πραγματοποιεῖται τοῦτο ἀσφαλῶς, ἀρκεῖ νὰ μὴ χωρῆ καμμιά ἀμφιβολία πρὸς τοῦτο. Ἴσως ἀπὸ ἐπίδρασι φιλοσοφικῶν συγγραμμάτων, δηλ. ἀνθρωπίνων γνώσεων ἢ καὶ πεπλανημένων ἰδεῶν, νὰ ἔχη δεσμευθῆ ὁ ἄνθρωπος μὲ μίαν σύγχυσι ποὺ ἔχει ὡς πρὸς τὰ ζητήματα τῆς ἀγωγῆς καὶ μορφώσεως τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ὅμως ἓνα εἶναι τὸ ἀληθές. Ὁ Χριστὸς καὶ τὸ Πνεῦμα σώζουν. Σώζουν εἰς τὸ ἀκέραιον. «Ἡ προκατάληψις, λέγει τις, ἐπηρεάζει πολὺ τὰ συμπεράσματα στὰ ὁποῖα καταλήγει ὁ ἄνθρωπος. Πρέπει νὰ τὸ ἀναγνωρίζωμεν αὐτὸ γιὰ νὰ ἐξηγήσωμε τὸν τρόπον ποὺ οἱ ἄνθρωποι ἐξετάζουν τις ἀποδείξεις τοῦ Εὐαγγελίου, ὅπως εἶπε κι' ὁ Χριστὸς: «Ἄν δὲν ἀκοῦνε τὸν Μωϋσῆ καὶ τοὺς Προφῆτες, δὲν θὰ πεισθοῦν κι' ἂν ἀκόμη ἀναστηθῆ κάποιος ἀπὸ τοὺς νεκρούς». Ἄν ἡ δυσκολία ἦταν ἡ ἔλλειψις μαρτυρίας, τότε περισσότερη μαρτυρία θὰ τοὺς βοηθοῦσε. Ἄλλὰ εἶναι κάτι ἄλλο ποὺ τοὺς λείπει καὶ γι' αὐτὸ τὸ λόγο οἱ περισσότερες ἀποδείξεις δὲν ὠφελοῦν τίποτα. Δὲν μπορεῖς νὰ γιαιτρέψῃς τὰ μάτια ἐνὸς ἀνθρώπου, κἀνοντας ἐγχείρησι στ' αὐτιά του. Αὐτὸ ὅλοι τὸ καταλαβαίνομε. Ὁ Διοικητὴς μιᾶς Τραπεζῆς παίρνει τὰ βιβλία καὶ τὰ χρεώγραφα, τὰ κλειδώνει στὸ χρηματοκιβώτιο καὶ κανονίζει τὴν

ώρολογιακή κλειδαριά ν' ανοίξη στις δέκα τῆς ἐπομένης ἡμέρας. Πάει σπίτι του καὶ σκέπτεται κάτι πού θάθελε νά βγάλῃ ἀπὸ τὸ χρηματοκιβώτιο. Γυρίζει πίσω στὴν Τράπεζα, ἀλλὰ δὲν μπορεῖ νὰ τ' ανοίξη. Ἔχει τὸ συνδυασμό· μπορεῖ νά'ναι Διοικητῆς καὶ Ταμίας καὶ φύλακας χρεωγράφων-ὅλα αὐτὰ μαζί-ἀλλὰ δὲν μπορεῖ ν' ανοίξη τὸ χρηματοκιβώτιο πρὶν ἀπὸ τις δέκα τὴν ἐπομένη μέρα. Ἄν μποροῦσε νὰ μπῆ μέσα, ἢ ἂν ἦταν κάποιος μέσα, στὸν ὅποιον νὰ μποροῦσε νὰ μιλήσῃ καὶ νὰ τοῦ πῆ ν' ἀλλάξῃ τὸ ρυθμιστή, δὲν θὰ τοῦ χρειάζοταν τότε τίποτε ἄλλο. Ἀλλὰ τώρα δὲν μπορεῖ νὰ τ' ανοίξη. Αὐτὸ νομίζω χρειάζονται οἱ ἄνθρωποι. Χρειάζονται κάποιον νὰ τοὺς ἀλλάξῃ ἀπὸ μέσα, χρειάζονται ἐκεῖνο πού ὀνομάζουμε «ἀναγέννηση». Μποροῦμε νὰ συσσωρεύσωμε ἐπιχειρήματα καὶ νὰ παρουσιάσωμε τὴν ἀλήθεια στοὺς ἄνθρώπους ἀντικειμενικά, ἀλλὰ δὲν θὰ κατορθώσωμε πολλὰ πράγματα πρὶν χτυπήσῃ ἡ ὥρα γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τῆς ψυχῆς, κι' ὅταν τὸ Πνεῦμα κάμῃ τὸ ἔργο Του, τότε ὁ ρυθμιστῆς λειτουργεῖ, κι' οἱ ἄνθρωποι δίνουν προσοχὴ στις παραινέσεις καὶ δέχονται τὰ ἐπιχειρήματα κι' ἀποδείξεις» (Francis L. Patton). Χωρὶς τὸ Πνεῦμα, χωρὶς τὴν ἀναγέννηση, ὅλα τὰ ἄλλα προσόντα, υγεία, μὀρφωσις, κάλλος, ἀνδρισμὸς κλπ. θὰ μᾶς παρουσιάσουν καὶ τὸν ἐλαττωματικὸν ἄνθρωπον στὴ καθημερινῇ ζωῇ καὶ σὲ βαθμὸν ἐνίοτε ἐκδηλώσεως ἐγκληματικῆς πράξεως, σὲ μιὰ περίστασι πού τὸν κυριεύει καὶ τὸν νικᾷ τὸ πάθος τοῦ κακοῦ πού ἐμφωλεῖει μέσα του, καὶ μάλιστα ὅταν πρόκειται γιὰ κεῖνον πού εἶτε δὲν ἔχει καμμιά σχέσι μὲ τὸ Πνεῦμα, ἀλλὰ καὶ ἐρωτώμενος (ὁ ταλαίπωρος) περὶ Αὐτοῦ, θὰ ἔδιδε τὴν ἀπάντησι περὶ τῆς πλήρους ἀγνοίας του: «Ἄλλ' οὐδὲ εἰ Πνεῦμα Ἅγιόν ἐστιν ἠκούσαμεν» (Πράξ. ιθ' 2). Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὰ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος γίνεται ὅλος πνευματικὸς, ὅλος ἀγγελοειδής, ὅλος ἅγιος καὶ υἱὸς Θεοῦ καὶ Θεὸς κατὰ χάριν, ἀπὸ ἐκεῖ πού εἶναι τώρα γῆ καὶ σποδός, καθὼς λέγει ὁ Μ. Βασίλειος: «Πνεῦμα ἅγιον ἐπελθὼν εἰς ψυχὴν ἀνθρώπου, ἔδωκε μὲν ζωὴν, ἔδωκε δὲ ἀθανασίαν· ἠγειρε κείμενον· τὸ δὲ κινήθην κινήσιν αἰτίδιον ὑπὸ Πνεύματος ἁγίου, ζῶον ἅγιον ἐγένετο· ἔσχε δὲ ἄνθρωπος ἀξίαν πνεύματος εἰσοικισθέντος ἐν αὐτῷ προφήτου, ἀποστόλου, ἀγγέλου Θεοῦ, ὧν πρὸ τοῦ, γῆ καὶ σποδός» (Ὁμ. περὶ τοῦ Πνεύματ. ἁγίου).

Προέχει λοιπὸν ἡ συνειδητῇ πίστις πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ, τὸν Ὅποιον ἀπέστειλεν ὁ Θεὸς ὡς Σωτῆρα καὶ Λυτρωτῆ μας. Αὐτὸ εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ (Ἰω. ζ' 28-29). Νὰ μπορῶ νὰ εἰπῶ καὶ ἐγὼ ὡς ὁ θ. Παῦλος «εἶδα γὰρ ᾧ πεπίστευκα», δηλ. γνωρίζω ποῖος εἶναι Αὐτός, εἰς τὸν ὅποιον ἔχω στηρίζει τὴν ἐμπιστοσύνην μου (Β' Τιμ. α' 12). Ἡ πίστις αὐτῇ ἀνέδειξε καὶ τοὺς

άγιους και μάρτυρας. Είναι ή Χριστιανική θαυματουργός πίστις, τὸ γνώρισμα τῆς ἀληθοῦς θρησκείας, τῆς θρησκείας τοῦ Πνεύματος, ή ὁποία εἶναι μόνον ή Χριστιανική, και πρὸς τὴν ὁποίαν στρέφουν τὸ βλέμμα των ὅλαι αἱ ἄλλαι ἀνά τὸν κόσμον θρησκείαι, διότι μόνον ὁ Χριστὸς και τὸ Εὐαγγέλιόν Του σώζουν.

Ἀκοῦμε συχνά, λέγει τις, ἐκείνους ποὺ ἀπορρίπτουν τὸ Εὐαγγέλιον νὰ λέγουν: «Ὁ Μωαμεθανὸς ἔχει τὴν πίστιν του, και ὁ Ἰνδουιστῆς ἔχει τὴν πίστιν του, και ὁ Κινέζος τὴν πίστιν του, και ὁ Χριστιανὸς τὴν πίστιν του. Ὅλοι ἔχουν μιὰ πίστιν και ὅσοι εἶναι εἰλικρινεῖς στὴν πίστιν τους, θὰ γίνουν δεκτοὶ ἀπὸ τὸν Θεό». Αὐτὸ θὰ ἀλήθευε ἴσως ἂν ὁ ἄνθρωπος σωζόταν ἀπὸ τὴν πίστιν του. Ἡ πλάνη ὅμως γίνεται φανερὴ ὅταν διαβάζουμε: «Ὁ Θεὸς μᾶς ἔδωσε αἰώνια ζωὴ και ή ζωὴ αὐτὴ εἶναι ΕΝ Τῶ ἸΙΩ. Ὅποιος ἔχει τὸν Ἰῖον ἔχει τὴν ζωὴν ὅποιος δὲν ἔχει τὸν Ἰῖον δὲν ἔχει τὴν ζωὴν». Ἄν ἓνας ἄνθρωπος ρίχνῃ τὴν ἐλπίδα του σ' ἓνα πραγματικὸ πρόσωπο, ποὺ ἔχει τὴν δύναμιν νὰ τὸν σώσῃ και ποὺ δέχεται νὰ τὸν σώσῃ, εἶναι ἀσφαλῶς σὲ διαφορετικὴ θέσιν ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο ποὺ ἔχει πίστιν και σὲ κάτι ποὺ δὲν εἶναι ή Ἀλήθεια. Τὴν ἐποχὴ τοῦ Νῶε ὑπῆρχαν ἄνθρωποι ποὺ, ὅταν ἄρχισε νὰ βρέχῃ, θὰ εἶχαν ἀναμφιβόλως σταθερὴ πίστιν ὅτι οἱ λόφοι θὰ ἦσαν γι' αὐτοὺς ἐξ ἴσου ἀσφαλὲς καταφύγιον ὅπως και ή κιβωτός. Ἀλλ' ή σταθερὴ αὐτὴ πίστις τους δὲν ἐπῆρέασε τὴν τύχην τους. Ὁ Νῶε εἶχε σταθερὴν πίστιν στὸ λόγον τοῦ Θεοῦ, ὅτι ή κιβωτός θὰ τὸν ἔσωζε. Ἡ πίστις του τὸν ἔκαμε νὰ μπῆ μέσα στὴν κιβωτό, και τὸν ἔσωσε ή κιβωτός, και ὄχι ή πίστις του. Ὁ Χριστὸς εἶναι ή κιβωτός, στὴν ὁποία βρισκόμεθα σωτηρία» (D. W. Whittle).

Κάποιοι ποὺ ἄκουσε ἓνα φίλο του νὰ λέγῃ ὅτι, ἐγὼ δὲν λογαριάζω ἂν πιστεύω, μ' ἄρκει ποὺ εἶμαι τίμιος, τοῦ εἶπε: «Σωστό, αὐτὸ εἶναι ἀρκετὸ γιὰ νὰ μὴ σὲ κρεμάσουν, ἀλλὰ δὲν εἶναι καθόλου ἀρκετὸ γιὰ νὰ σὲ ὀδηγήσῃ στὸν οὐρανό». Ὁ δρόμος πρὸς τὸν οὐρανὸ περνάει μόνον ἀπὸ ἐκεῖνον ποὺ ἄνοιξε ὁ Χριστὸς. Καὶ ὁ Χριστὸς εἶπε ρητῶς: «ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἔχει ζωὴν αἰώνιον». Ἡ ἀληθινὴ αὐτὴ πίστις δίνει στὸν ἄνθρωπο και τὴν ἰκάνωσιν γιὰ τὴν προσφορὰ τῆς καρδίας στὸ Χριστὸ και τὴ δύναμιν και τὴ ζωὴν γιὰ τὴν ὑποταγὴ τοῦ θελήματός του στὸ λόγον τοῦ Θεοῦ με τὴν ἐν Χριστῷ ὑπερνήκησιν ὅλων τῶν πειρασμῶν και δυσκολιῶν τῆς ζωῆς.

Κατὰ ταῦτα, ὁ συνδεθεὶς με τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως και τῆς Μυστηριακῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας θὰ πειραματισθῇ ὑποκειμενικὰ τὴν ἀναγέννησιν κατὰ εἰδικὸν σχέδιον, ποὺ ἐπραγματοποίησε ὁ Λυτρωτῆς μας, γιὰ νὰ μᾶς δώσῃ τὴν ἰδικὴν Του ζωὴν, τὸ ὁποῖον εἶναι και ὁ κύριος προορισμὸς τοῦ κάθε ἀνθρώπου, ποὺ ὀδηγεῖ τε-

λικά καὶ στὴν αἰωνιότητα. Τὸ ποσοστὸν τῶν ἀναγεννημένων καὶ μὲ ἐπίγνωσι πιστῶν ἀποτελεῖ τὸ κριτήριον τοῦ καρποφόρου θείου κηρύγματος καὶ τῆς ἐν γένει πνευματικῆς δράσεως καὶ ἐργασίας (ἐξομολογήσεως κ.λ.π.), ἡ ὁποία καλὸν εἶναι νὰ διεξάγεται καὶ νὰ ἐλέγχεται βάσει στατιστικῶν στοιχείων περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων καθ' ὅσον τρόπον παρατηρεῖται τοῦτο εἰς στὴν λήψιν καὶ θεραπευτικὴν ἀπόδοσιν τῶν ἐν χρήσει φαρμάκων. Τοῦτο προαπαιτεῖ τὴν σχετικὴν ἔρευνα καὶ ἐργασία, ἀλλὰ καὶ χρόνον καὶ κόπον. Δυστυχῶς τὸ θέμα τῆς ἀναγεννήσεως, ἡ ὁποία ἔχει καταφανῆ τὰ γνωρίσματα τῆς «ἀλλοιώσεως» καὶ «ἀλλαγῆς τοῦ χαρακτῆρος», οὔτε διδάσκειται ὅσον πρέπει, οὔτε καὶ ἀποτελεῖ ἀντικείμενον σοβαρᾶς μελέτης καὶ στατιστικῆς ἐρεύνης. «Ἡρωτήθη κάποτε ἀρχαῖος ἱεροκῆρυξ γιατί ὁμιλεῖ πάντοτε γιὰ τὴν ἀναγέννησι καὶ ἀπόκτησι καθαρᾶς καὶ ἀγνῆς καρδιάς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, παραλείπει δὲ ἄλλα θέματα π.χ. τῆς φιλαργυρίας, τῆς κλοπῆς, τοῦ ψεύδους, τοῦ φθόνου, τῆς ὑπερηφανείας καὶ ἄλλα παρόμοια. Ὁ Ἱεροκῆρυξ ἀπεκρίθη: ὅταν στρατὸς τις πολιορκῇ τὴν πόλιν, δὲν πυροβολεῖ οὐδὲ προσπαθεῖ νὰ κρημνίσῃ τὰς οἰκίας, ἀλλὰ πυροβολεῖ καὶ προσπαθεῖ νὰ κρημνίσῃ τὰ φρούρια καὶ δικαίως, διότι μετὰ τὴν κυριεύσιν τούτων, ἡ ὅλη πόλις κυριεύεται τάχιστα. Καὶ εἰς τὸ κήρυγμα ὁ Ἱεροκῆρυξ πρέπει νὰ προσπαθῇ νὰ κυριεύῃ κυρίως τὴν καρδίαν· ὅταν αὐτὴ κερδηθῇ διὰ τοῦ Κυρίου, τότε ὅλα τὰ ἄλλα εἶναι εὐκόλα πλέον» (Ἱερ. Σύνδ. 1912 σ. 173).

Ἄξιζει νὰ τύχῃ ἰδιαιτέρας προσοχῆς ἡ ἀνωτέρω διατυπωθεῖσα σοφὴ γνώμη τοῦ ἱεροκῆρυκος, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἐφαρμόσουσιν οἱ ἠθικολόγοι μας, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν ἠθικολογίαν των, ἀπευθυνόμενοι εἰς μὴ ἀναγεννημένον «τὸν ψυχικὸν (σαρκικόν), ὁ ὁποῖος δὲν δέχεται τὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ, μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστίν. (Α' Κορ. β' 14)», ματαιοπονοῦν ὡς πρὸς τὰ ἀποτελέσματα καὶ ὡς «νὰ κτίζουσιν οὗτοι ἐπὶ τῆς ἄμμου», κατὰ τὴν παραβολικὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. Πρέπει νὰ κατακτηθῇ πρῶτα ἡ καρδία ὑπὸ τοῦ Πνεύματος, μεταβαλλομένη ἀπὸ «λιθίνην εἰς σαρκίνην» (Ἱεζ. λς' 25-27), πρᾶγμα τὸ ὁποῖον κατέστη ἱστορικὸν γεγονός ἀπὸ τῆς Πεντηκοστῆς ποῦ ἀποτελεῖ τὴν βάσιν καὶ ἀφετηρίαν τῆς θεοσυστάτου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, Ἐκκλησίας τῶν ἁγίων καὶ τῶν «πνευμάτων δικαίων τετελειωμένων» (Ἐβρ. ιβ' 24).

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΠΡΟΚ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ἰωάννου τῆς Κρονστάδης

ΣΚΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΛΑΤΡΕΙΑ

Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

Δ'

Ἡ Λειτουργία ἀρχίζει μὲ τὰ λόγια: «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος». Ὅταν πηγαίνετε στὴν Ἐκκλησία, νὰ πηγαίνετε ἐκεῖ σὰν νὰ πηγαίνετε στὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ: καὶ πρὶν ἀπὸ ὅλα νὰ Τοῦ προσφέρετε τὴν μετάνοια γιὰ τὶς ἁμαρτίες σας, γιὰ τὴν βασιλεία τοῦ Θεοῦ δὲν θὰ μπῆ τίποτε τὸ κοινὸ (μολυσμένο) καὶ ἀκάθαρτο.

— Γιὰ τὴν Λειτουργία γίνεται ἡ «μεγάλῃ εἴσοδος»; Εἰς ἀνάμνησιν τῆς πορείας τοῦ Σωτῆρός μας μὲ τὸ Σταυρὸ πρὸς τὸν Γολγοθᾶ ἔξω ἀπὸ τὴν πύλη τῆς πόλεως, γιὰ τὸν Χριστὸς, ὅπως λέει ὁ ἀπόστολος, ἠθέλησε νὰ πάθῃ ἔξω ἀπὸ τὶς πύλες τῆς Ἱερουσαλήμ, ἐν μέσῳ ληστῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ ἕνας, ὁ «σώφρων» ἀνεφώνησε: «Μνήσθητί μου, Κύριε, ἐν τῇ Βασιλείᾳ Σου» (Λουκ. ΚΓ' 42): εἰς ἀνάμνησιν τῆς Σταυρώσεώς Του καὶ τῆς ἀποκαθλώσεώς του ἀπὸ τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸν Νικόδημον. Γενικὰ ὅλες οἱ λεπτομέρειες τῆς ἱεροτελεστίας καὶ ὅλες οἱ προσευχῆς τῶν ἱερέων κατὰ τὴν Λειτουργία ἀπαιτοῦν πολὺ προσοχὴ καὶ διάνοια κ ε κ α θ α ρ μ ἔ ν η, πνεῦμα εἰλικρινὲς καὶ θερμαινόμενο ἀπὸ τὴν πίστη καὶ τὴν ἀγάπη, γιὰ τὴν ὁλόκληρῃ ἡ ἱεροτελεστία εἶναι θ ε ἰ α σ ο φ ἰ α. Σὲ τόσο λίγο χρόνον καὶ σὲ τόσο μικρὴ ἔκτασι γίνεται ἡ ἀνάμνησις τόσοσων μεγίστων γεγονότων, ποὺ ἔλαβαν χώραν σὲ διαφορετικὸν χρόνον καὶ διαφορετικοὺς τόπους — γεγονότων ποὺ ἀπεκάλυψαν τὴν ἀπύθμενη Σοφία τοῦ Θεοῦ, τὴν χάριν, τὴν δύναμι, τὴν μακροθυμία, τὴν δικαιοσύνη, τὴν εὐσπλαγχνία Του.

— Εἶναι ἀπαραίτητο κάθε στιγμὴ νὰ παρακολουθῆ κανεὶς μὲ τὸ βλέμμα, μὲ τὸ αὐτί, μὲ τὴ σκέψη, μὲ τὴν καρδιά, κάθε λόγο, κάθε ἐνέργεια, κάθε κίνηση, ὥστε τίποτε νὰ μὴ τοῦ ξεφύγη, τίποτε νὰ μὴν ἀφήσῃ ἀπαρατήρητο, χωρὶς νὰ διδαχθῆ, χωρὶς νὰ οἰκοδομηθῆ. Ναί, ἡ Λειτουργία ἀπαιτεῖ διάθεσι φιλοσοφική, καθαρισμένη, ἐλεύθερη ἀπὸ τὰ πάθη καὶ τὶς ἐπιθυμίες τῆς ζωῆς, στραμμένη πρὸς τὰ ἄνω (Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας). Γιὰ τὴν κάθεσι καὶ συλλογιέσαι τὰ μικροπράγματα τὴν ὥρα τῆς

οὐράνιας καὶ θείας Λειτουργίας; Γιατὶ ἀπασχολοῦν τὴν ψυχὴ Σου τὰ στολίδια, τὸ καπέλλο, τὰ χρυσαφικά, καὶ οἱ βιωτικὲς μέριμνες; Παρουσίασε αὐτὴ τὴν ὥρα στὸ Θεὸ τὴν ψυχὴ σου, στολισμένη μὲ τὴν πίστη, μὲ τὴν σωφροσύνη, τὴν πραότητα, τὴν ταπεινοφροσύνη, τὴν εὐσπλαγχνίαν, τὴν ἀπάθεια, τὴν φιλοσοφημένη σκέψη.— Αὐτὴ εἶναι ἡ ἐνδυμασία σου. Αὐτὸ εἶναι τὸ χρυσάφι σου, ποῦ εἶναι ἀρεστὸ στὸ Θεό.

— Στὴν Λειτουργία τῶν πιστῶν, ψάλλεται ἀπὸ τοὺς Χριστιανοὺς τὸ Σύμβολο τῆς πίστεως, γιὰ τὸν ἴδιο λόγο ποῦ λέγεται καὶ πρὶν ἀπὸ τὸ βάπτισμα, πρὶν ἀπὸ τὴν εὐχή στοὺς ἀσθενεῖς, πρὶν ἀπὸ τὸ Μυστήριον τῆς ἐξομολογήσεως, πρὶν ἀπὸ τὴν χειροτονίαν ἐπισκόπου, δηλ. σὰν ὄρος ἀπαραίτητος γιὰ τὴν ἄξια συμμετοχὴ εἰς τὸ Μυστήριον καὶ τὴν λήψη τῆς δυνάμεως τοῦ Μυστηρίου. «Εἰ πιστεύσεις ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου», ὅπως πιστεύει ἡ Ὁρθόδοξος ἁγία Ἐκκλησία, «ἔξεστί σοι» (Πράξ. η', 37), ἐπιτρέπεται νὰ παρίστασαι στὴν τέλεση τοῦ θείου Μυστηρίου καὶ νὰ λάβης τὴν ὀρισμένη ὥρα τὰ ἅγια μυστήρια, ἂν προετοιμάσθης μὲ εὐλάβεια καὶ μετάνοιαν εἰλικρινῆ. Ἐὰν ὅμως δὲν πιστεύης, τότε εἶσαι ἀνάξιος καὶ νὰ παραστῆς, πολὺ ὀλιγώτερο νὰ κοινωνήσης. Τὸ Μυστήριον τελεῖται στὴν ἁγία Τριάπεζα ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς ποῦ εἰκονίζουν τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, τελεῖται δὲ μὲ κλειστὴ τὴν Ὁραία πύλη, ἂν λειτουργῆ ἱερεὺς, καὶ ὄχι ἀρχιερεὺς, γιὰ τὴν κυρίας τὸ Μυστήριον αὐτὸ ἐτελέσθη ἀπὸ τὸν Χριστὸν εἰς τὴν εἰδικὴν ἐπίσημον σύναξιν τοῦ ὑπερφύου παρουσία μόνον τῶν μαθητῶν Του καὶ γιὰ νὰ προφυλαχθῆ τὸ Μυστήριον ἀπὸ τὰ μάτια τῶν ἀναξίων καὶ γιὰ νὰ γίνεται ἡ εὐλάβεια τῶν πιστῶν πιὸ μεγάλη. Αὐτὸ γιὰ τὴν ἁγία καρδιὰ καὶ τὸ μάτι τοῦ ἀνθρώπου εἶναι πονηρὰ καὶ ἐξ αἰτίας τῆς πονηρίας τους καὶ ἀκαθαρσίας εἶναι ἀνάξια νὰ βλέπουν τὸ Μυστήριον, τὸ ὁποῖον οἱ ἄγγελοι μὲ φόβον ἀτενίζουν.

— Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου Πνεύματος εἶναι μετὰ πάντων Ὑμῶν. Εἶναι ἀδύνατον νὰ βρεθῆ κάποια στιγμή καταλληλότερη γιὰ νὰ ἐκφωνηθῆ ἀπὸ τὸν ἱερουργὸ ἢ ἀποστολικὴ εὐλογία, ἀπὸ αὐτὴ τὴ στιγμή, δηλ. λίγο πρὶν ἀπὸ τὴν τέλεση τοῦ Μυστηρίου. Ἡ χάρις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ποῦ ἐλεεῖ, καθαρίζει, σώζει, φωτίζει, δυναμώνει τὴν ψυχὴ μας, χρειάζεται πάντοτε, ἰδίως ὅμως τώρα, αὐτὲς τὶς φοβερὲς οὐράνιες στιγμὲς, ποῦ μαζὶ μας συλλειτουργοῦν τὰ πλήθη οὐρανίων στρατιῶν ποῦ περικυκλώνουν τὸν θρόνον τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὸ γιὰ τὴν Θεία Χάρις ποῦ φωτίζει καὶ δυναμώνει τὶς ἀσθενεῖς καὶ ἰδιασπασμένες δυνάμεις τοῦ πνεύματος μᾶς χρειάζεται κυρίως γιὰ νὰ

μπορέσωμε νὰ καταλάβωμε τὸ ὕψος καὶ τὴν σπουδαιότητα τοῦ μυστηρίου, πού θὰ λάβῃ χώραν μπροστά μας.

Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. Τίς στιγμὲς αὐτὲς ὅλοι συναισθάνονται τὴν ἀπέραντη γιὰ μᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, πού «οὕτως ἠγάπησε τὸν κόσμον, ὥστε τὸν Υἱὸν αὐτοῦ τὸν Μονογενῆ ἔδωκε, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς Αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον» (Ἰωάν. γ', 26)· καὶ ἐμεῖς ἐπιβάλλεται νὰ Τὸν ἀγαπᾶμε, Αὐτὸν καὶ τὸν Μονογενῆ Του Υἱὸν καὶ τὸ "Ἅγιον Πνεῦμα, καὶ νὰ ἀφήνωμε κατὰ μέρος «πᾶσαν τὴν βιωτικὴν μέριμναν».

«Καὶ ἡ κοινωvία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» εἶναι γιὰ μᾶς πιὸ ἀπαραίτητη τὴν ὥρα αὐτή, γιὰτὶ χωρὶς αὐτὴν τὴν «κοινωvία» δὲν εἶναι δυνατὸν ἐμεῖς νὰ ἀγαπᾶμε τὸν Θεὸν Πατέρα, γιὰτὶ μόνον ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι δυνάμεθα νὰ λέγωμεν πρὸς τὸν Θεὸν μὲ εἰλικρινῆ ἀγάπη «ἀββᾶ, ὁ Πατήρ»· γιὰτὶ μόνον ἡ Χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μᾶς προκαθαίρει, μᾶς ἀγιάζει, μᾶς φωτίζει, μᾶς εἰρηνοποιεῖ, καὶ μᾶς στερεώνει, ὥστε νὰ παριστάμεθα κατὰ τὴν ὥρα τῆς τελέσεως τοῦ ἁγίου αὐτοῦ Μυστηρίου ἀξίως καὶ νὰ ἀποκομίζωμε ὠφέλεια.

Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας, ἀναφωνεῖ ὁ ἱερεὺς πρὸ τοῦ ἁγιασμοῦ τῶν Δώρων κατὰ τὴν ὥραν τῆς Λειτουργίας. Στὴν πρόσκλησή του ὁ Λαὸς ἀπαντᾷ «ἔχομεν πρὸς τὸν Κύριον». Ἀπαντᾶμε ἄραγε μὲ εἰλικρίνεια; Ὁχι, ἢ πολὺ πάρα-πολὺ ὀλίγοι, γιὰτὶ ἡ καρδιά τῶν περισσοτέρων εἶναι κολλημένη στὴ γῆ μὲ διάφορα πάθη. Ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἀνυψώνεται πρὸς τὸν οὐρανό, πρὸς τὸν Κύριον, οὔτε εὐκόλα οὔτε μονομιᾶς! Γιὰ νὰ ἀνυψώσῃ τὴν καρδιά του πρὸς τὸν Θεὸν ὁ Χριστιανός, πρέπει νὰ ζῆ συνεχῶς μὲ τὸ Θεό, νὰ Τὸν ἀγαπάῃ, νὰ συλλογίζεται τὰ ἔργα τῆς θείας προνοίας βαθειά, νὰ τοὺς δίδῃ ἀληθινὴ καὶ σωτήρια ἀξία, νὰ τὰ ἐγκολπώνεται μὲ ὅλη του τὴν ψυχὴ καὶ τὴν καρδιά καὶ νὰ εἶναι στὴ γῆ «π ο λ ί τ η ς τ ο ὕ Ο ὕ ρ α ν ο ὕ». Ἐμεῖς ὅμως ἐρχόμεθα στὴν Ἐκκλησίαν ἀφηρημένοι καὶ μὲ διάφορα πάθη καὶ ἐλαττώματα πού μᾶς καθηλώνουν στὴ γῆ. Τί λέτε; ἔχομεν ἄνω τὰς καρδίας; Ὁμως, οὐαὶ ἡμῖν ἂν δὲν ἔχομεν ἄνω τὰς καρδίας αὐτὲς τοῦλάχιστον τίς στιγμὲς τῶν μεγίστων θαυμάτων τῆς εὐσπλαγχνίας τοῦ Θεοῦ γιὰ μᾶς, ἂν δηλ. ἐμεῖς εἴμεθα ἀναίσθητοι καὶ ἀκαταλόγιστοι. Αὐτὴ τὴν ὥρα ἀπαιτεῖται ἀπὸ ἐμᾶς τελεία ἀφιέρωσις στὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ στὴν Πανάχραντον Μητέρα Του, πλήρης ἐμπιστοσύνη, τελεία ἐλπίς, σὲ ὅλες τίς δύσκολες περιστάσεις τῆς ζωῆς, σὲ ὅλες τίς

ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΜΕ ΤΟΝ ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟ

Β'

Ἐφυγαν λοιπὸν ἀπ' τὸν κόσμον μακρὰ οἱ τῆς ἐρήμου πολῖται. Μὰ δὲν τὸν ἑλησμόνησαν. Δὲν τὸν ἐγκατέλειψαν ἀπ' τὸν νοῦ καὶ τῆ σκέψι τους. Τὸν βοηθοῦσαν μὲ τῆ προσευχὴ καὶ τῆ θερμῇ ἰκεσίᾳ. Ἐνῶ παράλληλα καταπολεμοῦσαν τὴν σάρκα μὲ τὴν ἄσκησι καὶ τὴν ἐγκράτεια. «Κόπτειν σάρκα παχειὰν ἐν εἶδεσι πᾶσιν ἄριστον, εὐχαῖς, νηστειαῖς, φροντίσιν, ἀγρυπνίαις», διδάσκει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος (P.G.M. 37, 1349). Νηστεία, ἀγρυπνία καὶ προσευχὴ ἦταν τὸ φίλτατο τρίπτυχό τους, μελέτη ἔπειτα τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ τήρησι τῶν ἐντολῶν. Πρὸ πάντων ὅμως ἀνέλαβαν ὑπέρτατον ἀγῶνα μὲ τὶς ἀόρατες δυνάμεις τοῦ κακοῦ. Τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ «τὰ πεπυρωμένα» δὲν σταμάτησαν νὰ τοὺς ἐνοχλοῦν. Γιατὶ ἐνῶ ἔλειψαν πιά γι' αὐτοὺς οἱ ἐξωτερικοὶ πειρασμοὶ τοῦ κόσμου, ἐν τούτοις τότε πλεόν ἐνοιωσαν τὴν σφοδρότητα τῶν ἐσωτερικῶν πειρασμῶν ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὸ ἔμφυτο κακὸ τοῦ ἀνθρώπου. Γιατὶ ἂν εἶναι ἀλήθεια πὼς στῆ σιωπὴ καὶ τὴν ἡσυχία τῆς ἐρήμου ἀκούει κανεὶς εὐκρινέστερα τῆ φωνὴ τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἐπίσης ἀλήθεια πὼς στῆ μόνωσι αὐτὴ ἀκούονται εὐκολώτερα καὶ οἱ βρυχηθμοὶ τοῦ «λέοντος» ποὺ ζητεῖ «τίνα καταπή». Καὶ σ' αὐτὸ τὸ τραχύτατο σημεῖο τοῦ κόσμου, τὴν ἔρημο, πάσχιζαν οἱ μοναχοὶ ν' ἀγωνισθοῦν τὸν πάγκαλο, ἀλλὰ καὶ δυσχερέστατο ἀγῶνα τῆς εὐαγγελικῆς τελειώσεως, αὐτοὶ ποὺ ἦταν ἄνθρωποι διαφορετικῆς ἀναπτύξεως καὶ ὀριμότητος.

Καὶ στὸν ἀγῶνα αὐτὸν τὸν τιτάνιο, τὸν ἄνισο, τὸν δύσκολο, ἀνεδείχθησαν καὶ νικηταὶ καὶ τροπαιοῦχοι. Ἄληθινοὶ ἥρωες, «μάρτυρες τῆ ἰδίᾳ συνειδήσει».

ἰκεσίες, τὶς εὐχαριστίες, καὶ τὶς δοξολογίες μας, καὶ ἐκτὸς ἀπὸ αὐτά, καθαρὴ καρδιά, μῖσος κατὰ τῆς ἁμαρτίας, ποὺ εἶναι εὐπερίστατος, καὶ θερμὴ ἀγάπη πρὸς τὴν δικαιοσύνη σὲ ὅλες τὶς μορφές της.

— Προσφέρομε κάθε φορὰ ποὺ λειτουργοῦμε τὴν εὐχαριστήριον θυσίαν γιὰ τὴν Παναγίαν Θεοτόκον καὶ ὅλους τοὺς ἁγίους, καὶ αὐτοὶ μεσιτεύουν γιὰ μᾶς εἰς τὸν Κύριον καὶ ζητοῦν γιὰ μᾶς ἄφεση ἁμαρτιῶν καὶ τὸ μέγα ἔλεος.

(Συνεχίζεται)

Μετὰφρασις Ἀρχιμ. ΜΕΛΕΤΙΟΥ ΚΑΛΑΜΑΡΑ

Στὴν καρδιά τότε τοῦ λαοῦ ἀνυψώθηκαν οἱ ἐρημίται καὶ ἀναχωρηταί. Τὰ κατορθώματα τοῦ ἀκάμπτου ζήλου τους καὶ τῆς ἀγγελιομιμήτου πολιτείας τους ἔγιναν εὐρύτερα γνωστά εἴτε ἀπὸ στόμα σὲ στόμα εἴτε μὲ γραπτὲς διηγήσεις. Καὶ μιὰ τεράστια φεγγοβόλα φήμη τοὺς ἐκύκλωσε. Σύντομα ἔγιναν οἱ «ὄσιοι», οἱ «πατέρες» καὶ ἀπέκτησαν μαθητὰς ἀπὸ κάθε κοινωνικὸ στρῶμα χωρὶς διάκρισι. Μαζὶ τότε οἱ πατέρες μὲ τοὺς μαθητὰς ἔμεναν σὲ διάφορα κελλιά. Γέροντας μαζὶ μὲ ὑποτακτικούς. Πολλὰ κελλιά δημιούργησαν τὶς λαῦρες, δηλ. συνάθροισι πολλῶν καλυβῶν μέσα στὶς ὁποῖες ζοῦσαν κατὰ Θεὸν μικρὲς ἀδελφότητες μοναχῶν. Σπουδαῖες ἔγιναν τότε οἱ μεγάλες καὶ περίφημες Λαῦρες : τῆς Νιτρίας ἢ μιὰ μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Ἀββᾶν Ἀμμούν, καὶ τῆς Σκήτεως ἢ ἄλλη μὲ Γέροντα τὸν Ἀββᾶν Μακάριο.

Δὲν ἦταν ὅμως μακρυνὴ ἢ ἀπόστασι ἀπὸ ἓνα τελειότερο ἀκόμη σχῆμα Μοναχισμοῦ. Γι' αὐτὸ ἀπὸ τὸ σημεῖον αὐτὸ μὲ ἓνα βῆμα ἔγινε ἡ μεταβολὴ καὶ ἰδρύθηκαν τὰ πρῶτα Κοινόβια, ποὺ ἀποτελοῦν τὴν δευτέρα μορφή τοῦ Μοναχισμοῦ. Τὴν ἰδέα τοῦ Κοινοβίου συνέλαβεν ὁ μέγας ἐν ἀσκηταῖς ἀββᾶς Παχώμιος, κατόπιν θείας ἐλλάμπσεως, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Παλλάδιος: «καθεζομένῳ οὖν αὐτῷ (τῷ Παχωμίῳ) ἐν τῷ σπηλαίῳ, ὤφθη αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου καὶ λέγει αὐτῷ· Παχώμιε, τὰ κατὰ σαυτὸν κατώρθωσας, περιττῶς οὖν καθέζη ἐν τῷ σπηλαίῳ τούτῳ. Δεῦρο τοῖνυν ἐξελθὼν συνάγαγε πάντας τοὺς νεωτέρους μονάζοντας καὶ οἴκησον μετ' αὐτῶν καὶ κατὰ τὸν τύπον ὃν δίδωμί σοι οὕτως αὐτοῖς νομοθέτησον». Ὁ ἴδιος ὁ Παχώμιος συνέταξε κανόνας, ποὺ εἶχαν θέσι Κανονισμοῦ, γιὰ τοὺς μοναχοὺς καὶ ποὺ σώζονται μέχρι καὶ σήμερα. Μέσα σ' αὐτοὺς βρίσκει κανεὶς κάθε λεπτομέρεια ποὺ ἔχει σχέσι μὲ τὴ ζωὴ τοῦ μοναχοῦ μέσα στὸ Κοινόβιο. Τὶς διατάξεις αὐτὲς ἐτελειοποίησεν ἀργότερα ὁ Μ. Βασίλειος μὲ δικούς του κανόνες ποὺ κυρίως περιλαμβάνονται μέσα στοὺς 55 ὄρους κατὰ πλάτος καὶ στοὺς 313 ὄρους κατ' ἐπιτομήν ποὺ εἶναι γραμμένοι ὑπὸ τύπον ἐρωταποκρίσεων. Μέσα σ' αὐτοὺς ὁ μέγας πατὴρ ἀφήνει νὰ φανῇ ὅλη του ἡ θερμὴ γιὰ τὸ Κοινόβιο, γιὰ τὸν τρόπο τῆς κοινῆς συμβιώσεως, γιὰ τὴν «ἐπὶ τὸ αὐτὸ τῶν πλειόνων διαγωγὴν», ὅπως λέει.

Καὶ εἶναι ἀλήθεια πὼς τὸ Κοινόβιο ἀπεδείχθη πὼς εἶναι τὸ ἄριστο σύστημα. Δὲν τὸ μαρτυρεῖ μόνον ὁ Μέγας Βασίλειος λέγοντας «πρὸς πολλὰ χρησιμωτέραν καταμανθάνω τὴν ἐπὶ τὸ αὐτὸ τῶν πλειόνων διαγωγὴν», τὸ ἐπιβεβαιώνει καὶ ἡ ἱστορία. Μέσα στὸ Κοινόβιο μὲ περισσότερο σύστημα ἐβάδιζαν τὸν ἀνηφορικὸ τους δρόμο τώρα οἱ Μοναχοί. Ἀνέπτυξαν σὲ μεγάλο βα-

θμό τὴν ὑπακοή στὸν Προεστῶτα τῆς Ἀδελφότητος καὶ τὴν κοπή τοῦ θελήματος, ποὺ ἂν δὲν ἐπιτευχθῆ μὲ τὴ Χάρι τοῦ Θεοῦ, γίνεται στὸ τέλος τορπίλλη στὰ θεμέλια τοῦ Κοινοβίου. Παράλληλα, ὅσο κι' ἂν τοῦτο φαίνεται παράξενο: τὴν ἀγάπη, τὴν φιλανθρωπία, τὴν ταπείνωσι, τὴν ἀγρυπνία, τὴν παρθενία, τὴν ἀκτημοσύνη. Στὰ Κοινόβια γρήγορα ἀνεπτύχθη μιὰ βαθειὰ πνευματικότης. Δείγματα τῆς μᾶς περιέσωσαν οἱ μεγάλοι Ἀββάδες μέσα στὰ Πατερικὰ βιβλία. Ἐκεῖ, στὸν Εὐεργετινὸ, στὴν Κλίμακα, στὴν Φιλοκαλία, στὰ Ἀσκητικὰ τοῦ ἀββᾶ Ἰσαάκ, τοῦ ὁσίου Ἐφραίμ, τοῦ Μ. Βασιλείου, βλέπει κανεὶς μέχρι ποίου σημείου ἔφθανε ἡ ἀρετὴ τῶν μοναχῶν. Ἀσκησις πολλὲς φορὲς καταθλιπτικὴ, κοπιαστικὴ γιὰ τὸ σῶμα καὶ τὶς ἀνάγκες του, ὑπακοὴ ἀδιάκριτος καὶ ἀβίαστος, νηστεία αὐστηρά, ταπείνωσις ἐσχάτη εἶναι μερικὲς ἀπ' τὶς πολλὰς πτυχὲς τῆς εὐγενικῆς τῶν ψυχῆς.

Βέβαια δὲν κατηργήθησαν καὶ οἱ ἄλλες μορφὲς τοῦ Μοναχισμοῦ. Παρέμειναν δηλ. στὴν ἔρημο οἱ ἀσκηταί, ἀναχωρηταὶ καὶ ἐρημίται, οἱ κατὰ μόνας ἐπιδιώκοντες τὴ θέωσι καὶ τὴν τελείωσι. Ὅμως ἡ κοινοβιακὴ μορφή ἄρχισε νὰ ἐπικρατῆ, νὰ ἐξαπλώνεται. Κι' αὐτὸ γιὰτὶ ὑπερτεροῦσε σὲ δυνατότητες μεγαλύτερου πνευματικοῦ καταρτισμοῦ, μεγαλύτερης ἀρετῆς. Οἱ Πατέρες μέσα στὰ συγγράμματά των μιλοῦν μὲ πολλὴ ἐκτίμησι γιὰ τὸ Κοινόβιο καὶ ἐγκωμιάζουν τὴν κοινοβιακὴ ζωὴ, ἀπαριθμῶντας τὰ πλεονεκτήματά της. Μέσα σ' αὐτὴν εἶναι δυνατό νὰ ἀσκηθῆ κανεὶς στὴν ἄκρα ταπείνωσι μὲ τὴν ὑπακοὴ στὸν Γέροντα.

Πολὸ ἀργότερα, κατὰ τὸν 11ον αἰῶνα, ἐμφανίζεται μιὰ τρίτη μορφή Μοναχισμοῦ: τὸ Ἰδιόρρυθμο. Σ' αὐτὸ οἱ μοναχοὶ δὲν ἔχουν «ἅπαντα κοινά». Ἀπ' αὐτὸ «δὲν ἐξώρισται τὸ ἐμὸν καὶ τὸ σόν». Ὅλοι βέβαια ζοῦν στὸ ἴδιο Μοναστήρι, ὅμως ἔχει ὁ καθένας ξεχωριστὴ τράπεζα, ξεχωριστὴ οἰκονομία. Μόνο οἱ Ἀκολουθίαι εἶναι κοινές.

Τὰ Μοναστήρια τοῦ εἶδους αὐτοῦ ὑπολείπονται, ὡς γνωστόν, τῶν Κοινοβίων καὶ κατὰ τὸ σύστημα τῆς διοικήσεως—ἀφοῦ λείπει ὁ ἕνας καὶ στὴ θέσι του βρίσκονται πολλοὶ ποὺ διοικοῦν μαζί—καὶ κατὰ τὴν πνευματικὴ οἰκοδομὴ τῶν ἀδελφῶν. Σήμερα δὲ ἰδιαιτέρως τὸ Ἰδιόρρυθμο μαστίζεται ἀπὸ φανερὴ, μὰ ὄχι καὶ ἀνεξήγητη, κρίσι. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἀπαγορεύεται ἀπὸ τὸν νόμο μιὰ Κοινοβιακὴ Μονὴ νὰ γίνῃ Ἰδιόρρυθμη στὸ Ἅγιον Ὅρος, ἐπιτρέπεται ὅμως τὸ ἀντίθετο. Καὶ τώρα τελευταῖα εἶχαμε μιὰ τέτοια ἀλλαγὴ.

Μέσα στους 16 αιώνες της ζωής του πολλές μορφές γνώρισε στις έκδηλώσεις του ὁ Μοναχισμός : ἀναχώρησι, ἀσκητισμό, κελλία, σκήτες, καθίσματα, κοινόβια, ιδιόρρυθμα καὶ ὅ,τι ἄλλο εὑρισκε κάθε φορά κατὰλληλο γιὰ τὴ σωτηρία τῆς κάθε εὐσεβοῦς ψυχῆς. Κι' ὅλα αὐτὰ μέσα στὸ εὐρύ, στὸ «δημοκρατικὸ» πνεῦμα τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος εὑρισκαν τὴ θέσι τους, γιὰτὶ εἶναι συνειδήσις πὼς πολλοὶ δρόμοι ὀδηγοῦν πρὸς τὸ Θεό, μακρὰ ἀπὸ καλοῦπια καὶ τύπου. Ἡ Ἐκκλησία μας θέλησε μὲ πολλὴ στοργὴ καὶ ἀγάπη νὰ ἀγκαλιάσῃ ὅλες αὐτὲς τὶς μορφές, νὰ τὶς υἰοθετήσῃ, νὰ τὶς εὐλογήσῃ καὶ μὲ τὸ ἀγκάλιασμά της νὰ τὶς βοηθήσῃ νὰ ἀναπτυχθοῦν περισσότερο. Καὶ μιὰ τελευταία μορφή Μοναχισμοῦ ποὺ ἰδιαίτερα στὴν πατρίδα μας κατὰ τὰ χρόνια αὐτὰ ἀνθεῖ, τὰ Ἑσυχαστήρια, ἢ Ἐκκλησία μας τὰ ἀναγνωρίζει σὰν μιὰ μορφή ὀρθοδόξου Μοναχισμοῦ, καὶ μὲ τὸν Καταστατικὸ τῆς Χάρτη δέχθηκε τὴν αὐτοτέλειά τους, μὲ μόνο ὄρο τὴν ἐποπτεία πάνω στὴν ὅλη πνευματικὴ τους ζωὴ τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου ποὺ ἀπὸ τὸν Θεὸ ἔχει ἀναδεχθῆ τὴν εὐθύνη τῶν ψυχῶν ὅλων, πολὺ δὲ περισσότερο τῶν ἀνθρώπων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν μοναχῶν.

Ἀνέκαθεν, λοιπόν, ἐπεκράτησε στὴν Ἐκκλησία μας τὸ εὐρὺ χριστιανικὸ πνεῦμα. Σὰν ἐξαίρεσι θὰ πρέπη νὰ δεχθοῦμε κάθε παράβασι τοῦ κανόνος αὐτοῦ. Ἡ Ἐκκλησία μας ἀγκάλιασε τὸν Μοναχισμό μας. Καὶ ἔδωσε τὴν δυνατότητα στὰ ταπεινά καταγώγια τῶν Μονῶν ψυχὲς ἀγνὲς καὶ ἐξαγνισμένες, σὰν τῶν μοναχῶν, νὰ βροῦν τὴ λύτρωσι καὶ τὴ σωτηρία, καὶ νὰ ἀναδειχθοῦν ὄχι μόνον «τῆς ἐρήμου πολῖται» ἀλλὰ «καὶ ἐν σώματι ἄγγελου», ἀληθινοὶ οὐρανοπολῖται. Ἐνωρὶς δὲ κατέκτησαν τὴν ἀρμόζουσα θέσι μέσα στὴ συνείδησι τοῦ θρησκευόντος λαοῦ, ποὺ τοὺς ἐδέχθη στὸν δεῦτερο κύκλο τῶν ἀγίων, μετὰ τοὺς μάρτυρας, ἀκριβῶς γιὰ ν' ἀποδείξῃ ὅτι δὲν ὑπελείφθησαν ἐκείνων σὲ ἡρωϊσμό κι' αὐτοθυσία. Ἐκεῖνοι, οἱ μάρτυρες, ἔχυσαν τὸ αἷμα τους κι' ἐπότισαν τὸ δένδρο τῆς πίστεως, ἐνῶ αὐτοὶ «ταῖς τῶν δακρῶν ροαῖς τῆς ἐρήμου μὲν τὸ ἄγονον ἐγεώργησαν καὶ τοῖς ἐκ βάθους στεναγμοῖς εἰς ἑκατὸν τοὺς πόνους ἔκαρποφόρησαν», ἀναδειχθέντες περίλαμπροι τῆς οἰκουμένης φωστῆρες καὶ ὀδηγοὶ περίτεχνοι, διδάσκοντες μὲ ὅλη των τὴ βιοτή, τὴν αἰώνια ἀλήθεια ὅτι γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ ἀξίζει κάθε κόπος καὶ ἄσκησι καὶ δουλαγωγία.

Ἐγιναν οἱ ἔμπρακτοι ἐφαρμοσταὶ τῆς κατὰ Θεὸν ζωῆς καὶ πολιτείας, συγκεντρώσαντες ὅλης των τῆς ψυχῆς τὴν ἄλκιμο ἰσχὺν σὲ ἓνα ἀφθίτου κάλλους καὶ ἀπαραχαράκτου ἀξίας πα-

ΠΡΟΣ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΙΝ ΤΗΣ ΕΝΟΡΙΑΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Β'

2. Ἡ σημασία τῆς ἐκπαιδεύσεως Στελε-
χῶν Ἐνοριακῆς Διακονίας.

Εἶναι αὐτονόητον, ὅτι τὸ πρῶτον βῆμα διὰ τὴν καλλιτέραν ὀργάνωσιν ἢ ἀναδιοργάνωσιν τῆς ἐνοριακῆς διακονίας ἀποτελεῖ ἡ προσεκτικὴ ἐκπαίδευσις τῶν στελεχῶν αὐτῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἐνταῦθα πρόκειται κυρίως περὶ ἐθελοντῶν Ἐκκλησιαστικῆς Προνοίας, εἶναι φυσικὸν ἡ ἐκπαίδευσις αὐτῶν νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὸ βοήθητικὸν χαρακτῆρα τῆς προσφερομένης ὑπηρεσίας. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὰ θέματα, τὰ ὅποια ἐπελέγησαν διὰ τὸν ἤδη λειτουργήσαντα κύκλον τοῦ «Φροντιστηρίου Στελεχῶν Ἐκκλησιαστικῆς Προνοίας» ἀναφέρονται εἰς γενικὰς γνώσεις τῆς κοινωνικῆς ἐργασίας, εἰς τὰς ὀρθοδόξους θεολογικὰς καὶ ἐκκλησιολογικὰς προϋποθέσεις αὐτῆς καὶ, κατὰ τὸ δυνατόν, εἰς ὅλα σχεδὸν τὰ προβλήματα τῆς ἐνοριακῆς διακονίας.

Ὁ Γενικὸς Διευθυντὴς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Καθηγητῆς Πανεπιστημίου κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου, ἀναφερόμενος κατὰ τὴν λήξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Φροντιστηρίου εἰς τὸ πρόγραμμα τῶν μαθημάτων, ἐξέφρασεν τὴν γνώμην, ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις «ἤτο κατὰ τὸ δυνατόν ἀρτία καὶ συγχρονισμένη», καὶ ὅτι «ἐγένετο ἐν σημαντικὸν βῆμα πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῆς ἐπιμορφώσεως καὶ ἀξιοποιήσεως τοῦ ἐξαιρέτου δυναμικοῦ τῶν ἐθελοντῶν καὶ ἐθελοντριῶν» ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας.

Τὰ θέματα τοῦ Φροντιστηρίου ἐδίδαξαν 41 συνολικῶς πρόσωπα, διαθέτοντα εἰδικὰς γνώσεις ἢ ἐμπειρίαν ἐπὶ τοῦ θέματος, τὸ ὅποιον διεπραγατεύθησαν. Τὸ γεγονός δὲ ὅτι ἅπαντες εὐχαρίστως

ράγγελμα, στὸ «ὑπερορᾶν μὲν σαρκός, παρέρχεται γάρ· ἐπιμελεῖσθαι δὲ ψυχῆς, πράγματος ἀθανάτου». Μὲ αὐτὸ ἐξησαν, μὲ αὐτὸ συνύφαναν τὴν ζωὴν των καὶ μὲ αὐτὸ ἐκλείσαν τὰ μάτια, γιὰ νὰ τ' ἀνοιξοῦν μὲ προσδοκία ὕστερ' ἀπὸ λίγο στῆς ποθεινῆς των πατρίδος τοὺς οὐρανίους θαλάμους, μπροστὰ στοῦ Θεοῦ τὴν πανάγια ὄψι. Καὶ τὸ ἐπέτυχαν!

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ·Γ' ΔΗΣ

ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὴν πρόσκλησίν μας, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀποζημιώσεως, δηλοῖ ὅτι ἀπὸ αὐτῆς τῆς ἀπόψεως ὑπάρχουν καλαὶ προϋποθέσεις εἰς τὴν πατρίδαν μας.

Περὶ τῆς ἐν γένει λειτουργίας τοῦ Φροντιστηρίου ὑπεβλήθησαν ὑπὸ τῶν μελῶν αὐτοῦ εἰδικαὶ ἐκθέσεις. Λόγῳ τῆς ἰδιαίτερας σπουδαιότητος τοῦ θέματος, κρίνομεν σκόπιμον νὰ ἀνακοινώσωμεν τὰ ἀποτελέσματα καὶ τῆς μελέτης τῶν ἐκθέσεων αὐτῶν.

Εἰς τὴν ἐρώτησιν «Τὰ θέματα τοῦ Φροντιστηρίου ἀνταπεκρίθησαν πρὸς τὰς προσδοκίας σας, πλήρως; ἐν μέρει; καθόλου;» ἀπήντησαν 138 πρόσωπα. Ἐκ τούτων: 97 διὰ τοῦ «πλήρως» καὶ 41 διὰ τοῦ «ἐν μέρει».

Εἰς τὴν ἐρώτησιν: «Οἱ ὁμιληταὶ ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὰς προσδοκίας σας, πλήρως; ἐν μέρει; καθόλου;» ἀπήντησαν 97 διὰ τοῦ «πλήρως» καὶ 41 διὰ τοῦ «ἐν μέρει».

Εἰς τὴν ἐρώτησιν: «Ποία ἡ ἐν γένει κριτικὴ σας διὰ τὴν λειτουργίαν τοῦ Φροντιστηρίου» ἀπήντησαν 125 μέλη τοῦ Φροντιστηρίου. Ἐξ αὐτῶν ἀπήντησαν 4 διὰ τοῦ «μετρία», 40 διὰ τοῦ «καλῆ», 40 «ἀρκετὰ καλῆ», 19 «πολὺ καλῆ», 2 «λίαν καλῆ», 1 «καλὴ λίαν», 15 «ἀρίστη», 1 «τελεία», 1 «ὑπέροχη», 1 «ἀξιόλογος προσπάθεια» καὶ 1 «πρωτότυπος καὶ ἀξιόλογος». Ἀναφέρω ἀκόμη μερικὰς χαρακτηριστικὰς φράσεις: «Ἐτέθησαν αἱ βάσεις διὰ καλὴν ὑπηρεσίαν», «ἡ προσφορὰ τοῦ Φροντιστηρίου ὑπῆρξεν ἐποικοδομητικὴ καὶ ἐξαιρετικὰ ὠφέλιμος», «ἤτο σπουδαία καὶ οἱ ὁμιληταὶ ὑπέροχοι», «ἐλειτούργησεν καλῶς καὶ μὲ βάσιν τὰς ὑπαρχούσας ἀνάγκας κοινωνικῆς προνοίας», «ἡ λειτουργία ἤτο ἄψογος καὶ ὑποδειγματικὴ», «ἐλειτούργησε συστηματικῶς καὶ ἀνέπτυξε θέματα οὐσιώδη καὶ διαλεγμένα διὰ τὸν σκοπὸν, τὸν ὁποῖον ἐξυπηρεῖ». «Ἡ γνώμη μου εἶναι ἀρίστη. Νομίζω ὅτι ἀρκετὰ ὠφελήθηκα καὶ τώρα ἔχω διαφορετικὴν γνώμην γιὰ τὴν διακονία καὶ γενικὰ διὰ τὴν πρόνοιαν»: «θαυμασιά σκέψις. Σὲ γενικὰς γραμμὰς μᾶς ἐδόθησαν αἱ βάσεις γιὰ τὸ ξεκίνημα. Σπουδαία ἐργασία». «Εἶναι ἓνα θετικὸν ξεκίνημα τῆς Ἐκκλησίας στὴν προσπάθειά της νὰ ἔλθῃ ἀρωγὸς πρὸς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην».

Διὰ τῆς παραθέσεως τῶν ἀνωτέρω στοιχείων δὲν ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἐξαγάγωμεν τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις εἰς τὸ Φροντιστήριον ὑπῆρξεν πλήρης, ἢ ὅτι ἡ λειτουργία παρομοίων Φροντιστηρίων κατὰ τὸ μέλλον εἶναι δυνατὸν νὰ καλύψῃ πλήρως τὰς ἀνάγκας μιᾶς συγχρόνου ἐκπαιδεύσεως τῶν ἐθελοντῶν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Προνοίας. Ὅπως τοῦναντίον: Ἡ πεῖρα τῆς λειτουργίας τοῦ Φροντιστηρίου κατέδειξεν, ὅτι αἱ 48 συνολικῶς ὄραι λειτουργίας αὐτοῦ δὲν εἶναι ἀρκεταὶ διὰ μίαν καλὴν ἐκπαίδευσιν. Διὰ τὸν λόγον

αὐτὸν καὶ ὁ πρῶτος οὗτος κύκλος τῆς λειτουργίας τοῦ Φροντιστηρίου ἐχαρακτηρίσθη ὡς «προκαταρακτικὸν τμήμα» καὶ ἐπροτάθη ἡ λειτουργία ἐνὸς δευτέρου κύκλου μαθημάτων κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος, συνδυαζομένου μετὰ πρακτικῶν ἀσκήσεων. (Ἔκθεσις περὶ τῆς λειτουργίας τοῦ «Φροντιστηρίου Στελεχῶν Ἐκκλ. Προνοίας» τῆς 1.6.1969 σελ. 8).

Ἡ πρότασις δὲ αὐτὴ δὲν στηρίζεται ἀπλῶς εἰς διαπίστωσιν τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Φροντιστηρίου, ἀλλὰ κυρίως εἰς τὴν κρίσιν τῶν μελῶν αὐτοῦ. Οὕτω εἰς τὴν ἐρώτησιν: «Θεωρεῖτε τὰ ἐφόδια ποῦ ἐλάβετε ἀπὸ τὸν Φροντιστήριον ἀρκετὰ διὰ τὴν ἐργασίαν, τὴν ὁποίαν ἐπιθυμεῖτε νὰ ἀναλάβετε», ἀπήντησαν 129. Ἐξ αὐτῶν 75 ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις ἦτο ἐπαρκής, 48 ὅτι δὲν ἦτο ἐπαρκής, καὶ 6 ὅτι ἦτο μετρία.

Εἰς δὲ τὴν ἐρώτησιν: «Ἐπιθυμεῖτε νὰ λάβητε μέρος εἰς ἕνα δεῦτερον κύκλον πρακτικωτέρων μαθημάτων καὶ ἀσκήσεων Ἐκκλ. Προνοίας», ἀπήντησαν συνολικῶς 135 πρόσωπα, ἐκ τούτων 121 διὰ τοῦ «ναί» καὶ 14 διὰ τοῦ «ὄχι». Ἴδου μερικαὶ χαρακτηριστικαὶ ἀπαντήσεις: «Να μὴ παύσῃ ἡ λειτουργία τοῦ Φροντιστηρίου, εἰ δυνατόν». «Τὰ ἐπόμενα Φροντιστήρια νὰ εἶναι σὰν καὶ τοῦτο ποῦ παρηκολούθησα». «Ἐφ' ὅσον ἕνας ἄνεμος νέος πνέει στὴν Ἐκκλησίαν μας σήμερον, ἀναδημιουργίας καὶ προόδου, φρονῶ πῶς καὶ τὸ Φιλόπτωχον πρέπει νὰ τεθῆ ἐπὶ νέας βάσεως. Καὶ πρῶτον κατάρτισις τῶν μελῶν του ἐν τῷ Φροντιστηρίῳ».

Ἡ πρότασις λοιπὸν περὶ τῆς λειτουργίας ἐνὸς δευτέρου κύκλου μαθημάτων τοῦ Φροντιστηρίου δὲν ἀνταποκρίνεται μόνον εἰς τὰς ἀπαιτήσεις μιᾶς συγχρόνου διακονικῆς ἐργασίας, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῶν ἐθελοντικῶν αὐτῆς στελεχῶν, τὰ ὁποῖα ἀντελήφθησαν τὴν ἀνάγκην μιᾶς περισσότερον συστηματικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Συνεπῶς, ἐὰν θελήσωμεν νὰ οἰκοδομήσωμεν ἐπὶ τῆς σὺν τῷ χρόνῳ ἀποκτωμένης πείρας καὶ νὰ χρησιμοποιήσωμεν τὰς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον βαθμιαίως παρουσιαζομένας νέας δυνατότητας ἐπὶ τοῦ τομέως αὐτοῦ, τότε βαδίζομεν σταθερῶς πρὸς τὴν δημιουργίαν μιᾶς «Σχολῆς Ἐθελοντῶν Διακονίας», ἡ ὁποία θὰ ἀναλάβῃ ἐπισημῶς πλέον τὸ ἔργον τῆς ἐκπαιδεύσεως ὅλων τῶν ἐθελοντικῶν στελεχῶν τῆς ἐνοριακῆς διακονίας τῆς Ἐκκλησίας μας.

3. Ἀναδιοργάνωσις τῆς ἐνοριακῆς διακο- νίας.

Διὰ τὴν ἐπιτύχην ἢ ὅλην προσπάθειαν ἀναδιοργανώσεως τοῦ δια-
κονικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας μας, πρέπει νὰ ἐξευρεθῇ καὶ ὁ ἀνά-
λογος ἀριθμὸς καταλλήλων προσώπων. Οὕτω τίθεται ἐνταῦθα τὸ
ἑρώτημα: Ὑπάρχουν τοιαῦτα πρόσωπα, τὰ ὁποῖα θὰ θελήσουν νὰ
φοιτήσουν εἰς μιὰν «Σχολὴν Ἐθελοντῶν Διακονίας»;

Ἡ μέχρι τοῦδε ἀποκτηθεῖσα πεῖρα δίδει εἰς ἡμᾶς τὸ δικαίωμα
νὰ εἴμεθα αἰσιόδοξοι. Πρὸς ἐξεύρεσιν προσώπων διὰ τὴν παρα-
κολούθησιν τοῦ λήξαντος κύκλου τοῦ Φροντιστηρίου ἀπεστάλησαν
εἰδικὰ ἔγγραφα πρὸς τοὺς Ἱερατικῶς Προϊσταμένους τῶν ἐνοριῶν
τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ πρὸς τοὺς Διευθυντὰς
τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἰδρυμάτων. Εἰδικὰ ἐνημερωτικὰ ἔγγραφα
ἀπεστάλησαν ἐπίσης πρὸς τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας
Πειραιῶς, Νικαίας καὶ Ἀττικῆς. Εἰδικὸν ἔγγραφον μετὰ τοῦ
προγράμματος τοῦ Φροντιστηρίου ἀπεστάλη ἀκόμη καὶ πρὸς ὅλας
τὰς χριστιανικὰς ὀργανώσεις τῶν Ἀθηνῶν. Παρὰ ταῦτα, ἐὰν ἀφαι-
ρέσωμεν τὰ μέλη τῶν Φιλοπτώχων Ταμείων, τὰ ὁποῖα ἐφοίτησαν
εἰς τὸ Φροντιστήριον καὶ τὰ ὁποῖα, ὡς ἀνεφέρθη, δὲν ἀποτελοῦν
τὴν πλειοψηφίαν τῶν τακτικῶν μελῶν αὐτοῦ, τὸ πλεῖστον τῶν
ὑπολοίπων μελῶν δὲν προέρχεται ἐκ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ἰδρυμά-
των ἢ καὶ ἐκ τῶν Χριστιανικῶν ὀργανώσεων. Σχεδὸν μόνοι των,
κατὰ τὸ πλεῖστον ὅπως τυχαίως, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπισήμου προσκλή-
σεως, ἀνεζήτησαν καὶ εὔρον τὴν ὁδὸν πρὸς τὸ Φροντιστήριον.
Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἐπίσης ἡ διαπίστωσις ὅτι ἐνῶ ἐν σημαντι-
κὸν μέρος τῶν προσώπων τῶν ἀποσταλέντων ἐκ τῶν ἐνοριῶν δὲν
παρηκολούθησεν τακτικῶς τὰ μαθήματα τοῦ Φροντιστηρίου (144
συνολικῶς πρόσωπα), ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἤλθον εἰς τὸ Φροντιστήριον
ἄνευ ἐπισήμου συστάσεως ἀπετέλεσαν κατὰ τὸ πλεῖστον τακτικὰ
μέλη τοῦ Φροντιστηρίου.

Αἱ ἀνωτέρω διαπιστώσεις καταδεικνύουν, ὅτι αἱ δυνατότητες
τοῦ Φροντιστηρίου διὰ τὴν ἐπιστράτευσιν νέων στελεχῶν ἐκκλησια-
στικῆς προνοίας εἶναι μεγάλαι, ἐὰν βεβαίως γίνῃ συστηματικὴ
καὶ συντονισμένη προσπάθεια γνωστοποιήσεως τοῦ προγράμματος
καὶ τῶν σκοπῶν αὐτοῦ. Πρὸς τοῦτο δύνανται νὰ βοηθήσουν οὐσια-
στικῶς ὅλαι αἱ ὀρθόδοξοι ὀργανώσεις, ἰδίᾳ αἱ νεανικαί, διὰ κατα-
λλήλου γνωστοποιήσεως τῆς λειτουργίας τοῦ Φροντιστηρίου (προ-
φορικὴ ἀνακοίνωσις κατὰ τὰς διαφόρους συγκεντρώσεις καὶ γρα-
πτὴ διὰ τοῦ περιοδικοῦ αὐτῶν τύπου ἢ καὶ δι' ἀνακοινώσεως εἰς
τὸν εἰδικὸν πίνακα ἀνακοινώσεων ἐκάστης ὀργανώσεως).

Πρέπει ὅμως ἐνταῦθα νὰ τεθῆ καὶ ἐν ἄλλο οὐσιῶδες ἐρώτημα. Τὰ πρόσωπα αὐτά, τὰ ὅποια συμμετέχουν ἢ θὰ συμμετάσχουν κατὰ τὸ μέλλον εἰς μίαν τοιαύτην ἐκπαίδευσιν, θὰ θελήσουν νὰ προσφέρουν τὰς ἐθελοντικὰς τῶν ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἐνορίαν; Εἰς τὴν ἀνωτέρω ἀναφερομένην ἔχθεσιν τῶν μελῶν τοῦ Φροντιστηρίου ἐτέθη ἡ ἐρώτησις αὕτη ὡς ἀκολούθως: «Ποῦ ἐπιθυμεῖτε νὰ προσφέρετε ἐθελοντικὴν ὑπηρεσίαν μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν σας ἀπὸ τὸ Φροντιστήριον». Εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν ἀπήντησαν 139 πρόσωπα. Ἐξ αὐτῶν ἐδήλωσαν ὅτι ἐπιθυμοῦν νὰ προσφέρουν ὑπηρεσίαν εἰς τὴν ἐνορίαν 60. Ἐκ τῶν ὑπολοίπων 33 ἐδήλωσαν ὅτι εἶναι πρόθυμοι νὰ προσφέρουν ὑπηρεσίαν ὅπουδήποτε, 5 ἐδήλωσαν εἰς ἰδρύματα, χωρὶς νὰ καθορίζονται ποῖα, 2 εἰς φυλακὰς, 4 εἰς τὸν τομέα τῶν παραστατημένων, 3 εἰς γηροκομεῖα, 7 εἰς τὸν τομέα τῶν ἀσθενῶν, 3 εἰς ὀρφανοτροφεῖα 1 εἰς παιδικούς σταθμούς καὶ 21 ἐδήλωσαν, ὅτι ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν δύνανται λόγῳ διαφόρων κωλυμάτων νὰ προσφέρουν ὑπηρεσίαν. Οἱ ἀριθμοὶ αὐτοὶ δίδουν παραστατικὰ τὴν ἀπάντησιν, ὅτι ὑφίσταται μεγάλη ἐπιθυμία προσφορᾶς ἀπὸ μέρους τῶν προσώπων ἐκείνων, τὰ ὅποια συμμετέχουν εἰς τὰ τοιαῦτα ἐκπαιδευτικὰ προγράμματα. Τὸ ἐνδιαφέρον τῶν προσώπων αὐτῶν δὲν περιορίζεται εἰς ἓνα θεωρητικὸν-γνωσιολογικὸν τομέα. Ἐπιθυμοῦν νὰ θέσουν εἰς ἐφαρμογὴν τὰς ἀποκτηθεῖσας γνώσεις.

Ἀπαραίτητον εἶναι ὅμως νὰ ἐξετάσωμεν ἐνταῦθα κατὰ πόσον τοῦτο εἶναι δυνατὸν καὶ ἐξ ἐπόψεως τῶν Ἐνοριακῶν Φιλοπτώχων Ταμείων. Εἰς τὰ μέλη τοῦ Φροντιστηρίου ἐτέθη σχετικῶς ἡ ἀκόλουθος ἐρώτησις: «Ἐπάρχει δυνατότης ἀξιοποιήσεως τῶν ἀποκτηθεισῶν εἰς τὸ Φροντιστήριον γνώσεων εἰς τὰ πλαίσια τῆς δραστηριότητος τοῦ Φιλοπτώχου τῆς ἐνορίας σας; Ναι ἢ ὄχι καὶ διατί». Ἐκ τῶν 131 μελῶν, τὰ ὅποια ὑπέβαλον ἔχθεσιν περὶ τοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου τῆς ἐνορίας των, ἀπήντησαν εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτὴν μόνον 103. Ἐξ αὐτῶν ἀπήντησαν 85 διὰ τοῦ «Ναί» καὶ 18 διὰ τοῦ «Ὅχι». Πρὶν ἀναλύσωμεν τοὺς ἀριθμοὺς αὐτοὺς κρίνεται σκόπιμον νὰ ἀναφερθοῦν μερικαὶ χαρακτηριστικαὶ ἀπαντήσεις τῶν μελῶν τοῦ Φροντιστηρίου εἰς τὴν ἀνωτέρω ἐρώτησιν: «Ναί», ἀπαντᾷ ἐν μέλος, «ἀδιότι ὁ μετὰ προσοχῆς παρακολουθῶν ἀποκτᾷ πεῖραν τρόπων καὶ μεθόδων εἰς τὸ νὰ πλησιάσῃ τὸν ἀναξιοπαθοῦντα καὶ τὸν πονεμένον ἀδελφόν, νὰ εὐρίσκη τὴν αἰτίαν τοῦ πόνου καὶ τῶν στερήσεων καὶ νὰ προσπαθῆ τῇ βοθειᾷ τοῦ πολυεσπλάγγνου Δημιουργοῦ μας νὰ χύνη βάλσαμον παρηγορίας εἰς τὰς πληγὰς καὶ ἀνακούφισιν εἰς τὰς στερήσεις». «Εἶναι ἀναμφισβήτητον», γράφει ἕτερον μέλος, «ὅτι αἱ ἀποκτηθεῖσαι ἐν τῷ Φροντιστηρίῳ γνώσεις διανοοῦν εὐρύτερον ὀρίζοντα εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο καὶ

ἐπιτρέπουν αἰσιόδοξον πρόβλεψιν, ὅτι τὸ Φιλοπτώχον τῆς ἐνορίας μου θὰ ἀνταποκριθῆ πληρέστερον εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς ὑπάρξεώς του». «Ἡ προσφορὰ ἦτο τόσον πλουσία, ὥστε ἡ δυνατότης ἀξιοποιήσεως εἶναι μεγάλη». «Διηύρυνε εἰς ἡμᾶς τοὺς ὀρίζοντας, τὰς κατευθύνσεις καὶ τὰς δραστηριότητας, πρὸς τὰς ὁποίας δυνάμεθα νὰ στραφώμεν». «Ἐπάρχει δυνατότης ἀξιοποιήσεως. Διότι ἡ ἀνάπτυξις τοῦ αἰσθηματος τῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον... ἐξωντάνεψε τὸ ὑψηλὸν καθήκον πρὸς τὸν πλησίον, πού οἱ βιοτικῆς ἀνάγκες, ἡ μέριμνα, ὁ κόσμος, ἀπέιλησαν νὰ νεκρώσουν».

Αἱ ἀνωτέρω κρίσεις ἀναφέρονται εἰς τὴν μίαν ὄψιν τοῦ θέματος δηλαδή εἰς ἐφόδια, τὰ ὅποια ἔλαβον τὰ μέλη τοῦ Φροντιστηρίου καὶ τὰ ὅποια εἶναι δυνατόν νὰ ἀξιοποιηθῶν εἰς τὴν πρᾶξιν, ὅχι ὅμως εἰς τὰς δυνατότητας ἀξιοποιήσεως, τὰς ὁποίας παρέχουν τὰ Φιλοπτώχα Ταμεῖα ὑπὸ τὴν σημερινὴν αὐτῶν ὀργάνωσιν καὶ διάρθρωσιν. Τοῦτο ἀποδεικνύουν οἱ κάτωθι ἀριθμοί. Ἐκ τῶν 85 προσώπων, τὰ ὅποια ἐδήλωσαν ὅτι εἶναι δυνατὴ ἡ ἀξιοποίησις εἰς τὴν πρᾶξιν τῶν γνώσεων τοῦ Φροντιστηρίου, τὰ 65 δὲν γνωρίζουν τὸν τρόπον λειτουργίας τοῦ Φιλοπτώχου Ταμεῖου τῆς ἐνορίας των ἢ ἐξεφράσθησαν εἰς τὰς ἐκθέσεις των ἀρνητικῶς περὶ αὐτοῦ ἢ ἀπέφυγον νὰ ἐκφράσουν γνώμην περὶ τοῦ Φιλοπτώχου Ταμεῖου τῆς ἐνορίας των. Ἐξ ἄλλου μεταξὺ τῶν 18 προσώπων, τὰ ὅποια ἀπήντησαν ἀρνητικῶς εἰς τὴν ἐρώτησιν περὶ ἀξιοποιήσεως τῶν γνώσεων τοῦ Φροντιστηρίου ὑπάρχουν 6 μέλη Φιλοπτώχων Ταμεῖων, ἐκ τῶν ὁποίων 5 ἀπήντησαν ἀρνητικῶς περὶ τῆς λειτουργίας τοῦ Φιλοπτώχοῦ Ταμεῖου τῆς ἐνορίας των καὶ 1 ἀπέφυγε νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὴν ἐρώτησιν αὐτήν. Ἐκ τῶν 12 ὑπολοίπων προσώπων, τὰ ὅποια ἀπήντησαν ἀρνητικῶς εἰς τὴν ἐρώτησιν περὶ ἀξιοποιήσεως τῶν γνώσεων τοῦ Φροντιστηρίου εἰς τὰ ΕΦΤ καὶ τὰ ὅποια δὲν εἶναι μέλη ΕΦΤ, 1 ἀπήντησεν θετικῶς περὶ τῆς λειτουργίας τοῦ Φιλοπτώχου τῆς ἐνορίας του, 4 ἀρνητικῶς καὶ 7 δὲν ἀπήντησαν εἰς τὴν ἐρώτησιν.

Ἐὰν ἀφαιρέσωμεν τὴν μοναδικὴν περίπτωσιν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἓν πρόσωπον (μὴ μέλος τοῦ Φιλοπτώχου) ἐξεφράσθη θετικῶς περὶ τῆς λειτουργίας τῶν ἐνοριακῶν Φιλοπτώχων Ταμεῖων, ἅπαντα τὰ ἄλλα πρόσωπα (μέλη ἢ μὴ τῶν Φιλοπτώχων), τὰ ὅποια ἀπήντησαν ἀρνητικῶς εἰς τὴν ἐρώτησιν περὶ τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν γνώσεων τοῦ Φροντιστηρίου, ἐξεφράσθησαν ἀρνητικῶς καὶ περὶ τῆς λειτουργίας τοῦ Φιλοπτώχου Ταμεῖου τῆς ἐνορίας των. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἀποδεικνύει ὅτι πρέπει νὰ συσχετίσωμεν τὰς ἀρνητικὰς ἀπαντήσεις περὶ ἀξιοποιήσεως τῶν γνώσεων τοῦ Φροντιστηρίου πρὸς τὰς ἀρνητικὰς ἀπαντήσεις περὶ τῆς λειτουργίας τῶν ΕΦΤ.

Τὰ ἀνωτέρω καταδεικνύουν τὴν ἀνάγκην ἀναδιοργανώσεως τῶν Φιλοπτώχων Ταμείων προκειμένου νὰ ἀξιοποιηθῶν τὰ νέα στελέχη τῆς ἐνοριακῆς διακονίας. Πρὸς μεγαλυτέραν κατοχύρωσιν τούτου θὰ ἀναφέρω ὠρισμένας κρίσεις τῶν μελῶν τοῦ Φροντιστηρίου.

«Υπάρχει ἀσφαλῶς δυνατότης ἀξιοποιήσεως», γράφει ἓν μέλος, «ἐφ' ὅσον φυσικὰ τὸ Φιλόπτωχον λειτουργήσῃ ἐπὶ νέας βάσεως». Καὶ ἓν ἄλλο μέλος ἀναφέρει: «Ὑπὸ τὰς συνθήκας ποῦ ἐπικρατοῦν ὄχι». «Δὲν ὑπάρχει δυνατότης ἀξιοποιήσεως», γράφει ἓν ἄλλο μέλος καὶ προσθέτει: «Δὲν δέχονται ἐπεμβάσεις εἰς τὰ τοῦ Φιλοπτώχου». «Ὁ τρόπος ἐργασίας εἶναι πεπαλαιωμένος». Ἐν ἄλλο μέλος, ἀναφερόμενον εἰς τὸν προγραμματισμὸν τῆς προνοίας καὶ ἐν γένει εἰς τὸν τρόπον ἐργασίας τῶν ΕΦΤ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκει, γράφει: «Ὁ κύκλος τῆς δραστηριότητος των οὐδέποτε ἀνενεώθη. Τὴν μέθοδον τῆς ἐργασίας θὰ τὴν κατευθύνουν αἱ ἐκάστοτε ἀνάγκαι. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀκολουθηθῇ ἓνα πρόγραμμα δίχως παρεκκλίσεις. Πρέπει νὰ ὑπάρχῃ σχετικὴ εὐλυγισία σ' αὐτό, ὥστε νὰ δύναται ἡ ἐργασία νὰ εἶναι ποικίλη. Αἱ δεσμεύσεις νομίζω ὅτι δυσχέρειαν φέρουν καὶ σχετικὰ ἀποτελέσματα». «Μάλιστα», ἀπαντᾷ εἰς τὴν ἐρώτησιν περὶ τῆς δυνατότητος ἀξιοποιήσεως τῶν γνώσεων εἰς τὴν ἐνορίαν ἓν μέλος, «ἀφοῦ ὅμως προηγηθῇ ἀναδιοργάνωσις ἐπὶ νέων βάσεων τοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου». «Υπάρχει καὶ μεγάλη», ἀπαντᾷ ἄλλο, «πρέπει ὅμως μέλη τοῦ Φιλοπτώχου νὰ εἶναι ἐξ ἐκείνων ποῦ παρηκολούθησαν τὸ Σεμινάριον». Ἄλλαι γινῶμαι εἶναι: «Υπάρχει δυνατότης καὶ διαθέσεις, ἀλλὰ ἀναμένομεν σύστασιν ἢ ἀνάθεσιν». «Δυνατότης ἀξιοποιήσεως ὑπάρχει καλῆ. Ἀναμένομεν πρωτοβουλίαν καὶ ὁδηγίαν». Ἐν μέλος θέτει σαφῶς τὸ πρόβλημα: Νὰ ἐξευρεθῇ τρόπος «εἰσχωρήσεως τῶν νέων στελεχῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς προνοίας εἰς τὰς ἐνορίας, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν σχέσιν μὲ τὸ Φιλόπτωχον». Καὶ ἓν ἄλλο μέλος φρονεῖ, ὅτι δὲν ὑπάρχει δυνατότης ἀξιοποιήσεως τῶν γνώσεων τοῦ Φροντιστηρίου «ἐλλείψει κατανοήσεως, καίτοι ὁμολογῶ, ὅτι ἅπαντα τὰ μέλη τοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου εἶναι ἀξιοπρεπέστατα, δὲν ἀποδίδουν» καὶ προσθέτει: «Συνεπῶς τὸν λόγον ἔχει ἡ Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή». «Χρειάζεται ἀνανέωσις προσώπων. Πρέπει νὰ ἔχουν συνείδησιν, ζῆλον καὶ ἀγάπην διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν προβλημάτων τῶν ἐχόντων ἀνάγκην». «Χρειάζεται καλλιτέρα ὀργάνωσις. Σχολαστικὴ ἐπιλογή τῶν ἐργαζομένων εἰς αὐτό».

Διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν λοιπὸν τὴν ἀξιοποίησιν τῶν νέων στελεχῶν τῆς ἐνοριακῆς διακονίας καὶ νὰ προχωρήσωμεν εἰς μίαν συστηματι-

κωτέραν ὀργάνωσιν τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας μας, πρέπει νὰ προβῶμεν προηγουμένως εἰς μίαν ἀναθεώρησιν τοῦ προγράμματος λειτουργίας τῶν ΕΦΤ καὶ εἰς μίαν περισσότερον προσεκτικὴν ἐπιλογὴν τῶν μελῶν αὐτοῦ. Κριτήριον τῆς ἐπιλογῆς τῶν προσώπων, τὰ ὁποῖα θὰ κληθοῦν νὰ διακονήσουν εἰς ἓνα τομέα τῆς ἐνοριακῆς ζωῆς καὶ δραστηριότητος, πρέπει νὰ εἶναι τὸ ἰδιαίτερον χάρισμα, τὸ ὁποῖον ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Θεὸν ἕκαστον μέλος τῆς ἐνορίας, αἱ ἰδιαίτεραι προϋποθέσεις, τὰς ὁποίας τυχὸν διαθέτει, καὶ ἡ ἰδιαίτερα ἐπίδοσις αὐτοῦ εἰς τὸ ἐπὶ μέρους ἔργον. Ἡ ἐνορία ἀποτελεῖ, ὡς γνωστόν, τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον ἔχει διάφορα μέλη. Τὸ χάρισμα, τὸ ὁποῖον ἔλαβεν ἕκαστος, ἐδόθη εἰς αὐτὸν ἀπὸ τὸν Θεὸν πρὸς οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι ἀναγκαῖον νὰ χρησιμοποιοῦνται τὰ δοθέντα χαρίσματα ἐντὸς τοῦ σώματος τῆς ἐνορίας, διότι διαφορετικὰ δημιουργοῦνται ἀναντικατάστατα κενὰ καὶ οὕτω δὲν ἐκτελεῖ τὰς λειτουργίας του καλῶς.

Διὰ νὰ γίνῃ ὅμως αὐτό, πρέπει νὰ δώσωμεν εἰς ἕκαστον μέλος τὴν θέσιν ἐκείνην, εἰς τὴν ὁποίαν ἐτάχθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ ληφθέντος χαρίσματος. Πόσον τοῦτον εἶναι ἀναγκαῖον, φανερῶνει τὸ γεγονός ὅτι, καθὼς ἀνεφέρθη καὶ ἀνωτέρω, ἐκ τῶν 144 προσώπων, τὰ ὁποῖα ἐφοίτησαν τακτικῶς εἰς τὸ Φροντιστήριον, μόνον 40 εἶναι μέλη ΕΦΤ. Δὲν κατέχουν δηλαδὴ εἰς τὴν ἐνορίαν θέσιν ἀνάλογον πρὸς τὸ ληφθὲν χάρισμα. Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ πασουσιάζουν ἐνδιαφέρον αἱ ἀπαντήσεις εἰς τὴν ἐρώτησιν: «Ποία ἡ σχέσις σας μὲ τὸ Φιλόπτωχον τῆς ἐνορίας σας», καθὼς καὶ ἡ αἰτιολογία, διατὶ δὲν εἶναι μέλη. Ἀναφέρω μερικὰς: «Καμμία σχέσις», «οὐδεμία σχέσις», «δὲν γνωρίζω τίποτε διὰ τὴν ἐνορίαν μου», «δὲν γνωρίζομαι, ὅπως ἀκούω δὲν δέχονται ξένας εἰσηγήσεις», «δὲν μοῦ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία», «δὲν ἔτυχε νὰ γνωρίζωμαι», «δὲν ἔτυχε νὰ συνεργασθῶ», «δὲν μοῦ ἐζήτηθη συνεργασία», «δὲν ὑπάρχει συνεννόησις», «διότι οἱ ἀρμόδιοι νομίζουν ὅτι βρῆκαν τοὺς συνεργάτας των εἰς ὠρισμένα πρόσωπα».

Τὰ ἀνωτέρω ἀποδεικνύουν, ὅτι ἐνταῦθα ὑφίσταται ἓν σοβαρὸν πρόβλημα, τὸ ὁποῖον δὲν λύεται διὰ τῆς ἐξευρέσεως καὶ τῶν πλέον καταλλήλων ἀκόμη ἐθελοντικῶν στελεχῶν τῆς ἐνοριακῆς διακονίας, οὔτε διὰ τῆς ἀρίστης ἀκόμη ἐκπαιδεύσεως αὐτῶν ἢ καὶ διὰ τῆς πλέον ἀγαθῆς διαθέσεως συνεργασίας ἀπὸ μέρους αὐτῶν. Τὸ πρόβλημα τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν νέων στελεχῶν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀντιμετωπισθῇ ἱκανοποιητικῶς οὔτε καὶ δι' «ἀνωθεν» ἐπεμβάσεως, διὰ μιᾶς διαταγῆς τῆς προϊσταμένης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς. Τοῦτο, διότι τὸ ἔργον τῆς ἐνοριακῆς διακονίας δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀσκηθῇ ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅλου ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς ἐνορίας.

Τοῦτο, διότι ἡ διακονία ἀποτελεῖ μίαν πτυχήν τοῦ ἔργου αὐτοῦ, ἀρρήκτως συνδεδεμένην καὶ συνυφασμένην πρὸς τὸ ὅλον ποιμαντικὸν ἔργον, ὅπως αἰ ρίζει μετὰ τοῦ δένδρου.

Βεβαίως εἶναι δυνατὸν νὰ ὀργανωθῇ εἰς τὸν ἐνοριακὸν χῶρον μιὰ κοινωνικὴ ἐργασία δι' ἐπισήμου ἀναθέσεως ἀπὸ μέρους τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀρχῆς τῆς ὑπευθυνότητος εἰς εἰδικευμένα πρόσωπα ἐντὸς τῆς τάξεως τῶν ἐφημερίων: Εἰς πρόσωπα, τὰ ὁποῖα θὰ ἔχουν πλήρως τὴν «ἀνωθεν» ἀρμοδιότητα, χωρὶς νὰ ὑποχρεοῦνται νὰ ἐναρμονίζουσι τὸ ἔργον των πρὸς τὴν ἐν γένει ποιμαντικὴν ἐργασίαν μιᾶς ἐκάστης ἐνορίας ἢ νὰ ἔχουν τὴν ἀναφορὰν αὐτῶν εἰς τὸν ὑπεύθυνον διὰ τὸ ποιμαντικὸν ἔργον τῆς ἐνορίας Ἱερέα ἢ καὶ νὰ εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ ἐνημερώνουσι αὐτὸν περὶ τῆς πορείας τοῦ διακονικοῦ ἔργου καὶ τῶν ἐπὶ μέρους κοινωνικῶν προβλημάτων τῆς ἐνορίας. Εἶναι ὅμως φανερὸν ὅτι ὁ καρπὸς τῆς τριαύτης ἐργασίας δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς διακονία τῆς Ἐκκλησίας. Τοῦτο, διότι θὰ ἀσκῆται κεχωρισμένως τοῦ ὅλου ποιμαντικοῦ ἔργου καὶ τῆς λειτουργικῆς καὶ ἐν γένει πνευματικῆς ζωῆς αὐτῆς.

Τὸ πρόβλημα ἀξιοποιήσεως τῶν νέων στελεχῶν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Προνοίας πρέπει λοιπὸν νὰ λυθῇ ἐν τὸς τῶν κ ὀ λ π ω ν τῆς ἐνορίας καὶ ὄχι ἐκ τὸς α ὑ τ ῆς. Πρέπει δηλαδὴ οἱ ὑπεύθυνοι ἐνοριακοὶ παράγοντες νὰ κατανοήσουσι τὴν εὐρύτητα τοῦ ποιμαντικοῦ αὐτῶν ἔργου, νὰ συλλάβουσι τὰ προβλήματα τῆς ποιμαντικῆς τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου καὶ τὸν τρόπον ἀντιμετωπίσεως αὐτῶν. Ἐὰν τοῦτο πραγματοποιηθῇ, τότε μόνοι των, χωρὶς τὴν «ἀνωθεν» πίεσιν, θὰ ἀναζητήσουσι καὶ θὰ εὑρουσι τοὺς καταλλήλους συνεργάτας των. Ἐὰν ἀντιθέτως ζητήσωμεν νὰ βιάσωμεν τὰ πράγματα, δὲν θὰ ἔχωμεν τὰ προσδοκώμενα ἀποτελέσματα. Τοῦτο διότι ὁ ὑπεύθυνος ἐφημέριος θὰ καθίσταται «τροχοπέδη», ἢ ὁποῖα θὰ σταματᾷ καὶ θὰ καταπνίγη κάθε προσπάθειαν ἀναδιοργανώσεως ἐπὶ συγχρόνου βάσεως τῶν ΕΦΤ. Εἰς τὴν σκέψιν του θὰ χαρακτηρίζεται κάθε νέα προσπάθεια καὶ κάθε ἀλλαγὴ τακτικῆς ἢ μεθόδου ἐργασίας ὡς «καινὸν δαιμόνιον», τὸ ὁποῖον ἔρχεται νὰ διαταράξῃ τὴν «ἡρεμίαν» καὶ τὴν «μακαριότητα» τοῦ παρελθόντος.

Αἱ ἀνωτέρω δυσκολίαι δὲν ἀποτελοῦν θεωρητικὰς σκέψεις, ἀλλὰ βασιζοῦνται ἐπὶ τῆς πείρας τοῦ προσφάτου παρελθόντος. Εἶναι γνωστὸν, ὅτι τὸ ἔτος 1950, κατόπιν προτάσεως καὶ πολλῶν προσπαθειῶν τοῦ ἀειμνήστου Καθηγητοῦ Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου, μέλους τότε τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, καὶ τοῦ Καθηγητοῦ κ. Βασιλείου Βέλλα, τότε Γενικοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἀποστο-

λικής Διακονίας, ἐτέθη ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ οἰκήματος τῆς «Σχολῆς Διακονισσῶν» τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, τῆς ὁποίας ἡ λειτουργία ἤρχισεν τὸν Νοέμβριον τοῦ ἔτους 1957. Οἱ ἐμπνευσταὶ καὶ ἰδρυταὶ τῆς Σχολῆς αὐτῆς ἀπέβλεπον ἀναμφιβόλως εἰς τὴν ὑποβοήθησιν τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας καὶ εἰδικώτερον εἰς τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς ἐνοριακῆς διακονίας. Κατὰ τὴν πρώτην πενταετίαν τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς ἀπεφοίτησαν περὶ τὰς 44 «διακόμισσαι», αἱ ὁποῖαι καὶ διωρίσθησαν εἰς διαφόρους ἐνορίας τῶν Ἀθηνῶν. Τὰ στελέχη ταῦτα, ἐκτὸς τῆς εἰδικῆς ἐκπαιδεύσεως εἰς τὰ θέματα τῆς κοινωνικῆς ἐργασίας εἶχον καὶ πτυχίον Θεολογίας, διέθετον δηλαδὴ ὅλας τὰς προϋποθέσεις, διὰ νὰ ἀντιληφθοῦν τὸ ὅλον ποιμαντικὸν ἔργον τῆς ἐνορίας, νὰ ἐναρμονίσουν καὶ νὰ ἐντάξουν εἰς αὐτὸ τὴν ἰδικήν των διακονίαν.

Παρ' ὅλα ταῦτα, ἡ ὥραία αὐτὴ προσπάθεια, ἡ ὁποία κατεβλήθη («ἄνωθεν»), ἐσημείωσεν συντόμως πλήρη ἀποτυχίαν. Αἱ κοινωνικαὶ αὐταὶ ἐργάτριαι ἠναγκάσθησαν νὰ ἐγκαταλήψουν τὰς ἐνορίας καὶ νὰ στραφοῦν πρὸς τὴν Πολιτείαν ἢ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους παράγοντας πρὸς ἀξιοποίησιν τῶν γνώσεων των καὶ ἀναζήτησιν τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου. Ἡ Ἐκκλησία δὲν κατέστη δυνατόν νὰ τὰς διατηρήσῃ εἰς τὰς ἐνορίας. Τοῦτο, διότι δὲν εἶχεν κατανοηθῆ ὑπὸ τῶν ὑπευθύνων ἐφημερίων ἡ ἀναγκαιότης μιᾶς συστηματικῆς καὶ συγχρονησμένης διακοινωνικῆς ἐργασίας εἰς τὰς ἐνορίας. Αἱ κοινωνικαὶ αὐταὶ ἐργάτιδες ἐθεωρήθησαν κατὰ ἓνα τρόπον ὡς «ξένον σῶμα» ἐντὸς τοῦ ἐνοριακοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τὸ ἔργον των ὡς μὴ ἔχον ἐσωτερικὴν σχέσιν πρὸς τὸ ποιμαντικὸν ἔργον τῆς ἐνορίας, τὸ ὁποῖον πιθανῶς εἰς ὀρισμένας περιπτώσεις νὰ ἦτο ὑποτυπῶδες ἢ καὶ ἀνύπαρκτον. Τὸ ἔτος 1963, δι' ἀποφάσεως τοῦ Κ.Σ. τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ἡ Σχολὴ ἤλλαξε μορφήν. Αἱ ἀπόφοιτοι τῆς Σχολῆς ἀναζητοῦν ἔκτοτε ἀπασχόλησιν εἰς Κρατικὰς ἢ ἄλλας μὴ Ἐκκλησιαστικὰς ὑπηρεσίας.

Τὰ ἀνωτέρω καταδεικνύουν, ὅτι ἡ ὀργάνωσις τῆς ἐνοριακῆς διακονίας πρέπει νὰ ἀκολουθήσῃ τὰ ἐξῆς στάδια: α) Νὰ ἀναζητηθῶν οἱ πλέον κατάλληλοι κληρικοί, εἰς τοὺς ὁποίους νὰ ἀνατεθῆ ἡ ὄλη ἐθύνη τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς ἐνορίας, ἀνεξαρτήτως ἡλικίας ἢ καὶ ὀφικίου. Ἐὰν γίνῃ μία ἔρευνα πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν, θὰ αἰσθανθῶμεν εὐχάριστον ἐκπληξιν, ὅταν διαπιστώσωμεν, ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν κληρικῶν αὐτῶν εἶναι πολὺ μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν καταλλήλων κληρικῶν, οἱ ὁποῖοι εἶναι σήμερον ὑπεύθυνοι τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου διαφόρων ἐνοριῶν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ δημιουργηθῆ ἡ βασικωτέρα προϋπόθεσις ἀναδιοργάνωσεως τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου ἐνὸς σημαντικοῦ ἀριθμοῦ ἐνοριῶν.

(Συνεχίζεται)

Πρωτοπρ. Δρ Α. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

Σ' ένα λόφο στήν Ουαϊδάκα καμμιὰ δεκαριά μίλλια ἔξω ἀπὸ τὴν Ναϊρόμπι — τὴν πρωτεύουσα τῆς Κένυα — βρίσκεται τὸ Ὁρθόδοξο Ἐκκλησιαστικὸ Σεμινάριο.

Αὐτὴ εἶναι ἡ πληροφορία πού θὰ πάρῃ καθένας πού θὰ ζητήσῃ νὰ μάθῃ γιὰ τὴν Ἐκπαίδευσι τῶν μελλόντων ἱερέων μας στὴν Ἀνατολικὴ Ἀφρική.

Κι' ἀσφαλῶς ὅταν ἐπισκεφθῆς τὴν Ναϊρόμπι καὶ λαχταρᾷς γιὰ τὴν ἐξάπλωσι τῆς πίστεώς μας σὲ τοῦτα τὰ χῶματα, τὸ πρῶτο πού θὰ θελήσῃς νὰ ἐπισκεφθῆς εἶναι τὸ Σεμινάριο.

Ἔτσι τὴν πρώτη Κυριακὴ πού βρεθήκαμε στὴν Κένυα ζητήσαμε νὰ πᾶμε ἐκεῖ.

Μὲ τὸ αὐτοκινητάκι τῆς Ἱεραποστολῆς ἀφήσαμε τὸ δημόσιο δρόμο πρὸς τὸ Νακούρου κι ἀνηφορίζοντας δεξιὰ στὸ χωματόδρομο ὁ λόφος τοῦ Σεμιναρίου παρουσιάστηκε μπροστά μας. Μᾶς τὸν ἔδειξαν ἀπὸ μακριὰ καὶ καθὼς εἶδα ἓνα ωραιότατο κτίριο σὲ μοντέρνο στυλ ἡ καρδιά μου κτύπησε. Ὡστε αὐτὸ εἶναι τὸ Σεμινάριό μας. Ἀλλὰ ... οἱ συνοδοὶ μας βιάστηκαν νὰ μοῦ ἐξηγήσουν ὅτι αὐτὸ πού ἔβλεπα ἦταν τὸ Κρατικὸ Δημοτικὸ Σχολεῖο τῆς περιοχῆς. Πίσω ἀπ' αὐτὸ ἦταν μιὰ μακρόστενη ξύλινη παράγκα. Σ' αὐτὴ τὴν παράγκα στεγάζονται οἱ περισσότεροι ἀπὸ τριάντα σπουδαστὲς τοῦ «Σεμιναρίου» μας.

Μόλις σταματήσαμε μᾶς ὑπεδέχθη ὁ Διευθυντῆς του, ὁ πατὴρ Ἐμμανουὴλ Μουλούγκα. Ὁ πατὴρ Ἐμμανουὴλ εἶναι Οὐγκαντέζος, ἔχει ζήσει δύο χρόνια στὴν Ἑλλάδα καὶ τῶρα διευθύνει τὸ «Σεμινάριο» καὶ κάνει Ἱεραποστολὴ στὰ χωριά τῆς περιοχῆς. Ὁ τρόπος του, ἡ ἐμφάνισίς του, τὰ λόγια του, ἀποπνέουν τὸ ἄρωμα τοῦ εὐσεβοῦς κληρικοῦ. Ζωντανὸ παράδειγμα γιὰ τοὺς μαθητὰς του. Αὐτὸ ἴσως ἐρχεται νὰ ἀναπληρώσῃ τὰ τόσα κενὰ πού παρουσιάζει τὸ διδακτικὸν πρόγραμμα, ἐλλεῖπει προσωπικοῦ. Ἡ κατάστασι στὸ «Σεμινάριο» θὰ μπορούσε νὰ χαρακτηρισθῆ πολὺ προβληματικὴ. Ὅπως εἶπαμε, εἶναι μιὰ ξύλινη παράγκα μὲ δυὸ τρία χωρίσματα, γιὰ νὰ δημιουργηθῆ ἡ αἴθουσα διδασκαλίας, ἡ τραπεζαρία καὶ τὸ μοναδικὸ ὑπνοδωμάτιο γιὰ τοὺς ὑπὲρ τριάκοντα σπουδαστὰς. Ἡ ὄροφῃ εἶναι ἀπὸ τσίγκους καὶ οἱ ἀράχνες κάνουν ἐκεῖ ἄνετα τὴν κατοικία τους. Τὸ δάπεδο δὲν εἶναι καλύτερο. Κι ἂς μὴ μιλήσουμε γιὰ τὴν κουζίνα, τοὺς ἰδιαιτέρους χώρους κ.λ.π. Ἐμεῖς κοιτᾶμε ὅλα αὐτὰ μὲ πόνο.

Μὰ ἐκεῖνοι μαζεύονται στὴν αἴθουσα διδασκαλίας γιὰ νὰ μᾶς ὑποδεχθοῦν.

Ὁ ὑποδιευθυντὴς τοῦ «Σεμιναρίου», πού ἔχει σπουδάσει στὴν Ἀθήνα καὶ μὲ γνωρίζει, κάνει τὸ «λάθος» νὰ μὲ συστήσῃ σὰν γραμματέα τοῦ Γραφείου Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ζητεῖ κάτι νὰ πῶ στοὺς σπουδαστάς. Εἶμαι ὑποχρεωμένη νὰ ἀπαντήσω. Μὰ τί νὰ πῶ; Ἡ συγκίνησι καὶ ὁ πόνος μου δένουν τὴν γλῶσσα. Ἀλλὰ καὶ ἡ ντροπή. Μάλιστα ἡ ντροπή. Τελικὰ τοὺς μεταφέρω τὸ χαιρετισμὸ τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀλλὰ φοβᾶμαι μήπως μὲ ρωτήσουν: «Τὰ ἀδελφιά μας στὴν Ἑλλάδα σὲ τέτοια «Σεμινάρια» σπουδάζουν γιὰ νὰ γίνουν κληρικοί; Κι οἱ ἀδελφοί μας οἱ κληρικοί, κι αὐτοὶ δὲν συγκινοῦνται; Παρ' ὅλα τους τὰ προβλήματα δὲν θὰ μπορούσαν κάτι νὰ κάνουν καὶ γιὰ μᾶς; Γιὰ μᾶς πού αὔριο ἢ μητέρα Ἐκκλησία, ἢ κοινὴ μας Μάνα, θὰ μᾶς καλέσῃ νὰ ὀργώσουμε τοὺς ἀγροὺς τῆς Ἀφρικῆς καὶ νὰ καλέσωμε τὸ λαὸ τοῦ Θεοῦ στὴν ἀγκαλιά Της;». Αὐτὰ καὶ ἄλλα πολλὰ φοβόμουν πὼς θὰ ρωτήσουν...

Ἀλλὰ δὲν ρώτησαν τίποτα. Μόνο — σὰν τελείωσα — ἔψαλαν πρῶτα Ἑλληνικὰ δυο-τρεῖς ὕμνους. Κι ἦταν σὰν νὰ μοῦ ἔλεγαν: «Ἐμεῖς σᾶς ἀγαπᾶμε, ἀλλὰ καὶ περιμένουμε — νὰ τὸ ξέρετε — πολλὰ ἀπὸ σᾶς». Ἰστερα ἔψαλαν καὶ στὴν γλῶσσα τους καὶ μᾶς εὐχαρίστησαν γιὰ τὴν ἐπίσκεψί μας.

Ὅταν βγήκαμε, εἶδαμε ἀπὸ κοντὰ καὶ τὸ ναὸ τοῦ Ἁγίου Παύλου πού κτίζεται ἐκεῖ εἰς μνήμην τοῦ ἀειμνήστου βασιλέως τῶν Ἑλλήνων Παύλου. Ὅταν τελειώσῃ θὰ γίνῃ μιὰ θαυμάσια «Βασιλική»... Τὸ «Σεμινάριο» ὅμως; Τί θὰ γίνῃ μὲ τὸ Σεμινάριο; Θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ παραμένῃ σ' αὐτὴ τὴν κατάστασι;

Καθὼς φεύγουμε ψάχνω νὰ βρῶ τί θὰ μπορούσα νὰ κάνω ἐγὼ γι' αὐτὸ καὶ συνεχῶς μονολογῶ: «Πρέπει κάτι νὰ γίνῃ. Πρέπει ὅπωςδήποτε κάτι νὰ γίνῃ». Δὲν συμφωνεῖτε κι ἐσεῖς;

ΓΕΩΡΓΙΑ ΠΟΛΥΒ. ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΥ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχυδρομικὰ ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Β'

“Ας θέσωμε τώρα τὰ ἐρωτήματα πού μᾶς γεννῶνται ἐξ ἀφορμῆς τῆς ὅλης εἰκόνας πού μᾶς δίδει ἡ διαδοχὴ τῶν Κυριακῶν τοῦ Λουκᾶ:

- α') Γιατὶ ἀρχίζει τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Λουκᾶ ἀπὸ τὴν Δευτέρα μετὰ τὴν Κυριακὴ μετὰ τὴν Ὑψωσι τοῦ τιμίου Σταυροῦ;
- β') Γιατὶ ἡ Κυριακὴ τῶν ἁγίων Πατέρων συνδέεται μὲ τὴν περικοπὴ τῆς Δ' Κυριακῆς τοῦ Λουκᾶ;
- γ') Γιατὶ τὸ εὐαγγέλιο τῆς Ε' Κυριακῆς τοῦ Λουκᾶ διαβάζεται τὴν Κυριακὴ πού θὰ συμπέσῃ μεταξὺ 30ῆς Ὀκτωβρίου καὶ 5ῆς Νοεμβρίου;
- δ') Γιατὶ τὸ εὐαγγελικὸ ἀνάγκωσμα τῆς Γ' Κυριακῆς τοῦ Λουκᾶ τίθεται τὴν Κυριακὴ πρὸ τῶν Προπατόρων;
- ε') Γιατὶ τὸ εὐαγγέλιο τῆς ΙΑ' Κυριακῆς τοῦ Λουκᾶ διαβάζεται τὴν Κυριακὴ τῶν Προπατόρων;
- στ') Γιατὶ τὸ εὐαγγέλιο τῆς ΙΒ' Λουκᾶ μετατίθεται μετὰ τὴν Κυριακὴ μετὰ τὰ Φῶτα;
- καὶ ζ') Γιατὶ ἂν ὑπάρχῃ μία μόνο Κυριακὴ μεταξὺ τῆς Κυριακῆς μετὰ τὰ Φῶτα καὶ τῆς Κυριακῆς τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου προτιμᾶται τὸ εὐαγγέλιο τῆς ΙΕ' Κυριακῆς τοῦ Λουκᾶ;

Κατ' ἀρχὴν πρέπει νὰ ἔχωμε ὑπ' ὄψιν μας δύο πράγματα: Πρῶτον, ὅτι ἡ περιπλοκὴ αὐτὴ μέσα στὴν ὅλη σειρὰ τῶν Κυριακῶν τοῦ Λουκᾶ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι σύγχρονη μὲ τὴν ἀρχικὴ διευθέτησι τοῦ συστήματος τῆς διαδοχῆς τῶν περικοπῶν. Ἀρχικῶς τὰ πράγματα θὰ πρέπει νὰ ἦσαν ἀπλᾶ ὅσο καὶ ἡ σειρὰ τῶν Κυριακῶν τοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ Ματθαίου. Ἄλλως οἱ συντάκται τοῦ Κυριακοδρομίου θὰ ἔδιδαν ἄλλη μορφή στὸ τμήμα αὐτό, πῶς πρακτικὴ καὶ ἀνάλογη μὲ τὶς ἰδιαίτερες ἀπαιτήσεις πού θὰ εἶχαν γιὰ ὀρισμένες Κυριακές. Δεύτερον, ὅτι τὸ σύστημα τῆς κατανομῆς τῶν περικοπῶν εἶναι διπλό· περιλαμβάνει δηλαδὴ γιὰ κάθε Κυριακὴ ἓνα ἀπόστολο καὶ ἓνα εὐαγγέλιο πού συναναγινώσκονται. Μπορεῖ μὲ ἄλλους λόγους ἢ αἰτία τῆς μεταθέσεως τοῦ εὐαγγελικοῦ ἀναγνώσματος μιᾶς Κυριακῆς σὲ μία ἄλλη νὰ μὴ εὑρίσκειται στὸ εὐ-

αγγέλιο, ἀλλὰ στὸν ἀπόστολο ποὺ συνδέεται μὲ τὴν περικοπὴ αὐτῆ. Αὐτὸ δηλαδὴ ποὺ ἰσχύει σήμερα προκειμένου περὶ τῶν Κυριακῶν τοῦ Τριωδίου, τοῦ Πεντηκοσταρίου καὶ τοῦ Ματθαίου, ποὺ κάθε Κυριακὴ ἔχει σταθερὴ εὐαγγελικὴ περικοπὴ καὶ σταθερὸ ἀπόστολο, ἰσχυε καὶ γιὰ τὶς Κυριακὲς τοῦ Λουκᾶ. Σημειωτέον, ὅτι στοὺς παλαιούς πίνακες κατανομῆς τῶν περικοπῶν οἱ Κυριακὲς δὲν ἀριθμοῦνται ὅπως σήμερα Α', Β', Γ' Κυριακὴ Ματθαίου κλπ., Α', Β', Γ' Κυριακὴ Λουκᾶ κλπ., ἀλλὰ συνεχῶς, ὅπως περίπου καὶ οἱ ἀπόστολοι στὸ σχετικὸ λειτουργικὸ βιβλίον, ἀπὸ τὴν Κυριακὴ τῶν ἁγίων Πάντων, Α' Κυριακὴ μετὰ τὴν Πεντηκοστὴ, μέχρι τὴν ΚΓ' Κυριακὴ, τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου, μὲ διπλᾶ γιὰ κάθε μία ἀναγνώσματα (ἀπόστολος-εὐαγγέλιον). Ἡ συμφωνία αὐτὴ ἰσχυε μέχρι τὸν ΙΗ' αἰῶνα, ὅποτε ὁ διάκονος Νεόφυτος ὁ ἐκ Κάσου διώρθωσε τὰ Κανόνια τοῦ Γλυζωνίου, ἀλλὰ ἐσφαλμένα καθώρισε τὰ ἀφορῶντα στὴν διαδοχὴ τῶν ἀποστολικῶν περικοπῶν, ποὺ τὶς συνέδεσε μὲ τοὺς ἤχους, τὰ ἐωθινὰ καὶ τὰ προκειμένα καὶ ὄχι μὲ τὶς εὐαγγελικὲς περικοπές, μὲ τὶς ὁποῖες ἀρχικῶς συνεδέοντο.

Ἦδη ἐρχόμεθα στὰ ἐρωτήματα:

α') Ἡ ἀνάγνωσις τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Λουκᾶ ἀρχίζει, καθὼς εἶδαμε στὴν ἀρχή, τὴν Δευτέρα μετὰ τὴν Κυριακὴ μετὰ τὴν Ὑψωσι, δηλαδὴ κυμαίνεται μεταξὺ 16ης καὶ 22ας Σεπτεμβρίου. Ἡ Α' Κυριακὴ τοῦ Λουκᾶ ἐπομένως θὰ συμπέσῃ ἢ τὴν 21η τοῦ μηνὸς αὐτοῦ ἢ τὴν πρώτη μετ' αὐτὴν Κυριακὴ. Τοῦτο δὲν εἶναι χωρὶς σημασία. Ἡ 23η Σεπτεμβρίου (Ἰσημερία) ἦταν ἡ γενέθλιος ἡμέρα τοῦ αὐτοκράτορος Αὐγούστου καὶ ἀρχὴ τοῦ νέου ἔτους. Ἀπὸ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου (313) μέχρι τοῦ τέλους σχεδὸν τοῦ Ε' αἰῶνος (461) ἦτο ἡ ἀρχὴ τῆς Ἰνδίκτου. Τὴν ἡμέρα αὐτὴ ἐτέθη ὁ ἑορτασμὸς τῆς συλλήψεως τοῦ Προδρόμου, τοῦ πρώτου γεγονότος τῆς εὐαγγελικῆς ἱστορίας. Ὁ Λουκᾶς εἶναι ὁ μόνος ἀπὸ τοὺς εὐαγγελιστὰς ποὺ ἀφηγεῖται τὸ γεγονὸς αὐτό, καθὼς καὶ τὰ ἄλλα γεγονότα ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀρχίζει ἡ περίοδος τῆς Καινῆς Διαθήκης (Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου, ἐπίσκεψις στὴν Ἐλισάβετ, γέννησις τοῦ Προδρόμου). Ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς τὸ Εὐαγγέλιό του εἶναι τὸ πρῶτο στὴν σειρά τῶν Εὐαγγελίων ἡ ἀνάγνωσις του ἀρχίζει μὲ τὸ νέο ἔτος. Ἡ πρώτη Κυριακὴ του ἦταν ἡ Α' Κυριακὴ τοῦ Λουκᾶ. Εἶναι πολὺ πιθανὸ ὅτι πρὸ τῆς μεταθέσεως τῆς ἀρχῆς τοῦ νέου ἔτους στὴν 1η Σεπτεμβρίου, ποὺ ἰσχυσε γιὰ πρώτη φορὰ τὴν 1η Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 462, εἶχε ἤδη παγιωθῆ ἡ θέσις τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Λουκᾶ στὴν ἀρχὴ τοῦ ἔτους κατὰ τὸ παλαιότερο ἡμερολόγιο. Αὐτὸ θὰ ἐπιβεβαιωθῆ καὶ

ἀπὸ τὰ κατωτέρω. Τὰ ἀρχαῖα Τυπικὰ καὶ Μηνολόγια σημειώνουν: «κγ' Σεπτεμβρίου, τὸ νέον ἔτος καὶ ἡ σύλληψις τῆς ἁγίας Ἐλισάβητ» καὶ ὅτι ὁ Λουκάς ἄρχεται «τῇ Δευτέρᾳ τῆς πρώτης ἑβδομάδος τοῦ νέου ἔτους». «Ὅταν ξεχάσθηκε ἡ παλαιὰ πρωτοχρονιά (23 Σεπτεμβρίου) ἡ τοπικὴ αὐτὴ διάταξις πῆρε τὴν σημερινή της μορφή «τῇ Δευτέρᾳ μετὰ τὴν τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ πρώτη Κυριακῇ» καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Λουκᾶ συνεδέθη ἔτσι μετὴν Ὑψωσι τοῦ τιμίου Σταυροῦ. Στὸ Τυπικὸ τῆς Μονῆς τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Εὐεργέτιδος (κώδιξ Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν 788 τοῦ IB' αἰῶνος) σημειώνεται: «Δεῖ γινώσκειν, ὅτι ἄρχεται ὁ Λουκάς ὁ εὐαγγελιστῆς ἀναγινώσκεσθαι ἀπὸ τῆς Κυριακῆς μετὰ τὴν Ὑψωσιν· τότε γὰρ καὶ ἡ ἰσημερία γίνεται, ὃ καλεῖται νέον ἔτος· ἢ ὅτι ἀπὸ τῆς κγ' Σεπτεμβρίου ἀναγινώσκεται.. ἐπεὶ ἄρχεται ὁ Λουκάς Σαββάτῳ πρώτῳ καὶ Κυριακῇ πρώτῃ τοῦ νέου ἔτους, προαρχόμενος ἀπὸ τῆς παρελθούσης Δευτέρας». Ἡ διάταξις αὐτὴ τοῦ Τυπικοῦ τῆς Εὐεργέτιδος παρουσιάζει τὸ μεταβατικὸ στάδιον ἀπὸ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους στὴν Κυριακὴ μετὰ τὴν Ὑψωσι.

β') Στὰς 11 Ὀκτωβρίου ἐωρτάζετο ἡ μνήμη τῶν ἁγίων Πατέρων τῆς Ζ' ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικῆς Συνόδου (787). Κατὰ τὸ Τυπικὸ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τοῦ Γ' αἰῶνος (κώδιξ Γ. Σταυροῦ 40) ἡ σύναξις τῶν ἐτελεῖτο πανηγυρικῶς στὴν Ἁγία Σοφία καὶ «ἀπὸ ἐσπέρας» ἐτελεῖτο παννυχίς. Ἡ ἑορτὴ ἤγετο σταθερῶς τὴν 11ῃ Ὀκτωβρίου. Εὐαγγέλιον τῆς ἡμέρας ἀνεγινώσκετο τὸ «Ἵμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου...» (Ματθ. ε', 14-19). Κατὰ τὸ ἔθος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ὁ ἑορτασμὸς μετεφέρθη βραδύτερον τὴν πλησιεστέρα Κυριακὴν, ὅπως γίνεται καὶ μέχρι σήμερα. Τότε, φαίνεται, ἔπαυσε νὰ διαβάζεται τὸ εὐαγγέλιον τῶν Πατέρων, ποῦ ἀνεγινώσκετο ἤδη τὴν Κυριακὴν τῶν Πατέρων τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου τὸν Ἰούλιον, καὶ ἀνεζητήθη νέα περικοπὴ ἀπὸ τίς Κυριακὰς τοῦ Λουκᾶ, μέσα στὴν περίοδον τῶν ὁποίων συνέπιπτε ἡ μνήμη των. Τὸ ἴδιον ἔγινε καὶ μετὰ τὴν Κυριακὴν τῶν 318 Πατέρων τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου τὴν Ζ' Κυριακὴν ἀπὸ τοῦ Πάσχα, ποῦ ἀναγινώσκεται εὐαγγέλιον πάλιν ἀπὸ τὸν εὐαγγελιστὴν τῆς περιόδου ἐκείνης (Ἰωάν. ιζ', 1-13), καὶ γιὰ τὴν Κυριακὴν τῶν Πατέρων τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἀπὸ τὸν Ματθαῖον (ε', 14-19). Γιατὶ τώρα ἐπελέγη ἡ παραβολὴ τοῦ σπορέως (Λουκ. η', 5-15), ἡ περικοπὴ δηλαδὴ τῆς Δ' Κυριακῆς τοῦ Λουκᾶ; Ἀπλούστατα, ἦτο πλησιεστέρα πρὸς τὸν ἑορτασμὸν τῶν Πατέρων σχετικὴ περικοπὴ τῶν εὐαγγελίων τῶν Κυριακῶν τοῦ Λουκᾶ. Μεταξὺ τοῦ εὐαγγελίου τῆς Γ' Λουκᾶ (ἀνάστασις τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας τῆς Ναὶν) καὶ τῆς παραβολῆς τοῦ σπορέως τῆς Δ' Κυ-

Στὸ περιθώριο τῆς Ἁγίας Γραφῆς

Η «ΑΝΕΝΔΟΤΗ» ΜΕΤΑΝΟΙΑ

Τὸ νὰ ζῆ κανεὶς σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ δὲν εἶναι μονάχα ζήτημα προαιρέσεως καὶ ἀποφάσεως. Ὁ Ἀπόστολος λέγει: «Ὁ οὐ θέλω, τοῦτο ποιῶ» (Ρωμ. ζ' 16). Ὅλοι θέλουμε νὰ εἴμαστε προσκολλημένοι στὸ θεῖο θέλημα, νὰ μὴ τὸ παραβαίνουμε, νὰ τὸ ἐφαρμόζουμε σὲ κάθε περίσταση, ἀπὸ κάθε του πλευρά. Δὲν κατορθώνουμε ὅμως πάντα νὰ εἴμαστε συνεπεῖς. Ἄλλοτε γιὰ σοβαροὺς λόγους — σοβαροὺς ὡς πρὸς τὴν ἀδυναμία τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως καὶ τὴν ὀλιγοπιστίαν — καὶ ἄλλοτε ἀπὸ ἀσήμαντες αἰτίες καὶ ἀφορμές, λιποτακτοῦμε ἀπὸ τὴν κλήση μας, ἐκτροχιαζόμαστε ἀπὸ τὸν θεῖο νόμον καὶ πέφτουμε. Ἔτσι, ἡ μετάνοια δὲν εἶναι μονάχα μιὰ ἀφετηρία στὴ Χριστιανικὴ ζωὴ, ἀλλὰ καὶ μιὰ ἀέναη ἀνάγκη, ἓνα συχνὸ γεγονός. Διότι, ἀπὸ κάθε πτώση, ὁ πιστὸς πρέπει νὰ σηκώνεται καὶ νὰ λέγῃ στὸν Θεὸ τὸ ψαλμικόν: «Ἐπὶ πλεῖον πλύνον με ἀπὸ τῆς ἀνομίας μου» (Ψαλμ. ν' 4).

Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος διδάσκει ὅτι, στὰ μάτια τοῦ Θεοῦ, δὲν ἔχει τόση σημασία τὸ ἂν πέφτουμε ὅση ἔχη τὸ ἂν, μετὰ ἀπὸ κάθε πτώση, σηκωνώμαστε, ἔχοντας πάντα ἐμπιστοσύνη στὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, αἰσιοδοξῶντας γιὰ τὴ νίκη τῆς χάριτός του κατεπάνω στὸ κακόν, ὅσο καὶ ἂν αὐτὸ ἔχη ἐπανειλημμένα κατ-ισχύσει. Ὁ ἴδιος δὲ ἱερός Πατήρ, ἀλλοῦ, βεβαιώνει ὅτι ἡ θηλειά, μὲ τὴν ὁποία πιάνει καὶ σύρει ὀριστικὰ στὴν ἀπώλεια τὶς ψυχὰς ὁ Ἀρχέκακος, εἶναι ἡ ἀπόγνωσή τους ὡς πρὸς τὸ ἂν θά σωθοῦν. Διότι ἡ ἀπόγνωσις, πνευματικὴ καθαρῶς ἁμαρτία, εἶναι ἄρνησις

ριακῆς, ποὺ εἶναι οἱ δύο Κυριακὲς ποὺ μπορεῖ νὰ ἐμπέσουν στὸ διάστημα 11-17 Ὀκτωβρίου ποὺ κινεῖται ἡ Κυριακὴ τῶν ἁγίων Πατέρων, ἡ δευτέρα εἶναι ἀσυγκρίτως καταλληλοτέρα. Ἡ σπορὰ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, τὰ ἐμπόδια γιὰ τὴν ἀνάπτυξί του, τὰ ζιζάνια, αἱ ἄκανθαι, οἱ καιροὶ τῶν πειρασμῶν, ἡ καρποφορία, εἶναι θέματα σχετιζόμενα ἀναμφισβητήτως πρὸς τοὺς Πατέρας, τὰς Συνόδους καὶ τὰς αἱρέσεις, περισσότερο τοῦλάχιστον ἀπὸ ὅσο ἡ ἀνάστασις τοῦ νεκροῦ τῆς Γ' Κυριακῆς. Ἡ μεταβολὴ ἦταν ἐξ ἄλλου μικρά. Ὅταν δὲν συνέπιπτε κατὰ τὴν προβλεπομένην περίοδο ἡ Δ' Κυριακὴ ἀλλὰ ἡ Γ', ἔκαμαν μιὰ ἀμοιβαία μετὰθεσι τῶν περικοπῶν τῶν δύο τούτων Κυριακῶν.

(Συνεχίζεται)

Φ.

τοῦ Θεοῦ, ἄρνηση τῆς ἀγάπης καὶ τῆς παντοδυναμίας του, ἔξοδος ὀλοκληρωτικῆ ἀπὸ τῆ σῶζουσα πίστη.

Βέβαια, ὁ χριστιανὸς πρέπει νὰ ἔχη τὴν ἀπόφαση τῆς μὲ κάθε τρόπο τελείας καὶ πλήρους ἀποκοπῆς του ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Νὰ μὴν ὑποφέρῃ στὴν ἰδέα ὅτι μπορεῖ νὰ μοιάσῃ τοῦ ζώου ποὺ γυρίζει νὰ φάῃ τὸν ἑμετό του, ὅπως ἡ Γραφὴ παριστάνει ὁποῖον ξανακυλᾷ στὴν ἁμαρτία (Παροιμ. κστ' 11). Ἄλλὰ, συνάμα, δὲν πρέπει νὰ συνυφαίνῃ μὲ τὴν ἀγία ἀξιοπρέπεια ἀπέναντι τῆς ἁμαρτίας τὸν ἐγωϊσμό του. «Χάριτι Θεοῦ εἰμι ὁ εἰμι» (Α' Κορ. ιε' 10), εἶναι ἡ ἐσωτερικὴ βεβαιότης τοῦ ἐναρέτου ἀνθρώπου, ποὺ ἀναγεννήθηκε ἐν Χριστῷ καὶ ἀγωνίζεται κάθε μέρα νὰ γίνῃ καλύτερος. Θυμᾶται, παράλληλα, τὴν ἀποστολικὴ σύσταση: «Ὁ δοκῶν ἐστάναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ» (Α' Κορ. ι' 12). Ἄν στέκεται κανεὶς στὴν ἀρετὴ, αὐτὸ ὀφείλεται στὸ ὅτι ἡ θέλησή του συνεργεῖ στὴ θεία Χάρη. Ἄν πέφτῃ, αὐτὸ ὀφείλεται στὸ ὅτι ἀποσυνδέει τὴ θέλησή του ἀπὸ τὴ θεία Χάρη. Ὁ ἴδιος εἶναι ὑπόλογος γιὰ τὴν πτώση του, ἐνῶ τὸ νὰ μὴ προδίδῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ὀφείλεται στὸ ὅτι ὁ Θεὸς τὸν προστατεύει, τοῦ συμπαρίσταται καὶ τὸν ἐνισχύει.

Ἡ πτώση εἶναι φοβερὸ ἥττημα, ὄχι ὅμως ἀνεπανόρθωτο. Ἡ τελευταία λέξι, γιὰ τὴν σωτηρία ἢ τὴν ἀπώλειά μας, εἶναι τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι τοῦ Διαβόλου. Ἄρκεϊ, κάθε φορὰ ποὺ σημειώνεται ἓνα τέτοιο ἥττημα, νὰ παίρῃ τὸν λόγο, ἀνένδοτη καὶ ἀκούραστη ἀπάντησή μας στὸν Διάβολο, ἢ μετάνοια.

Αὐτὴ ἡ ἐπανειλημμένη μετάνοια στηρίζεται στὴν παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ, στὴν ἀνεξάντλητὴ ἐπιμονὴ τῆς ἀγάπης του ἀπέναντι στὸν ἄνθρωπο. Εἶναι μιὰ κατ' ἐξοχὴν ρεαλιστικὴ ἀναπροσαρμογὴ τῆς ψυχῆς, ποὺ ξέρει ὅτι ἡ ἀγιότης εἶναι ὄχι μιὰ στατικὴ κατάσταση, ἀλλὰ ἀγών, διαρκῆς ἔξοδος ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, ὄσες ὑποτροπὲς καὶ ἂν σημειωθοῦν.

Οἱ πτώσεις ποὺ ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς εἶναι μὲν μιὰ συνέπεια τῆς ὀλιγοπιστίας καὶ τῆς ἀκηδίας μας, ἔχουν ὅμως ἓνα θετικὸ καὶ ἐποικοδομητικὸ προορισμό, ἄρκεϊ νὰ τίς βλέπουμε μόνο στὸ φῶς τῆς οὐράνιας φιλοσοφίας. Προχωρῶντας στὴν ἀρετὴ, κινδυνεύει κανεὶς νὰ πέσῃ σ' ἓνα ὑποσυνείδητο φαρισαϊσμό, μὲ τὸ αἶσθημα ὅτι ἡ ἀρετὴ του ἔχει μιὰ ἀξία προερχομένη ἀπὸ τὸν ἴδιο. Ἄλλὰ τὸ κύριο αἶσθημα τοῦ ἀληθινὰ ἀγίου εἶναι μιὰ ἀέναη συντριβή, ἓνα διαρκῶς βαθύτερο ταπεινὸ φρόνημα. Ἡ πρόοδος στὴν ταπεινοφροσύνη εἶναι εὐθέως ἀνάλογη μὲ τὴ βεβαία πρόοδο σὲ ὅλες τίς ἄλλης ἀρετές. Ὅταν ἡ ταπεινοφροσύνη δὲν τὴν συνοδεύῃ, τότε τίς χτίζουμε στὸ κενό. Οἱ πτώσεις λοιπὸν

είναι εδεργετικές ύπομνήσεις ὅτι πρέπει νὰ τηροῦμε αὐτὸν τὸν συγχρονισμόν καὶ παραλληλισμό, ἀναπτύσσοντας κατὰ μῆκος τῶν ἄλλων ἀρετῶν τὴν ταπεινοφροσύνη, τείχισμά τους ἀπαραίτητο καὶ σωτήριο. Μὲ τίς πτώσεις του, ὁ Χριστιανὸς ταπεινώνεται ἐξ ἀντικειμένου, ὥστε νὰ ταπεινωθῆ καὶ ἐξ ὑποκειμένου καὶ ἔτσι ἢ ἐν Χριστῷ οἰκοδομῆ του νὰ εἶναι βεβαία καὶ ἀσφαλής.

«Ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἔστι διὰ παντός», λέγει ὁ Ψαλμωδὸς (Ψαλμ. ν' 5). Ἄν μόνοι μας διατηροῦμε τὴ συναίσθηση τῆς ἀναξιότητός μας, οἱ πτώσεις εἶναι ἀνώφελες. Εἶναι ὠφέλιμες ὅμως ἂν ἡ συναίσθηση αὐτὴ εἶναι λειψή. Εἴτε πέφτει εἴτε δὲν πέφτει κανεὶς, πρέπει νὰ ἔχη «πνεῦμα συντετριμμένον» (Ψαλμ. ν' 19). Πρέπει ὄχι μόνο νὰ ὑπάρξῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ εἶναι πάντα ἐν μετανοίᾳ, νὰ κάνῃ ὄχι μόνο μιὰ φορά, στὴν ἀρχή, τὴν ἐκλογή τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ νὰ τὴν κάνῃ κάθε φορά.

Ἡ μετάνοια εἶναι μιὰ εὐλογημένη κατάσταση τῆς ψυχῆς, ἡ ἴδια ἢ ἀναπνοή της μένει στὴν ἀτμόσφαιρα τοῦ Πνεύματος. Μετανοῶ σημαίνει ξαναποθῶ τὸν Θεό, ποὺ αἰσθάνομαι ὅτι μου λείπει, τὸν βρίσκω πάλι μὲ τὴν νοπὴ καὶ ἀπερίγραπτη χαρὰ μιᾶς ἀληθινᾶ πρώτης συναντήσεως μαζί του. Σημαίνει ἀνανεῶνω τὴν ἀγάπη μου γι' Αὐτόν, δίνοντάς της τὸ βάθος καὶ τὸν τόνο ποὺ ἄξιζε καὶ ποὺ ὡς τώρα δὲν τῆς τὰ εἶχα δώσει, ἀνύποπτος καὶ ἄπειρος στὸ νὰ τὴ νοιώθω σὲ ὅλη της τὴν ὁμορφιά καὶ σὲ ὅλο της τὸν πόνο. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, στὴν Ἀποκάλυψη τοῦ Ἰωάννη, ὑπενθυμίζει τὴν «ἀγάπην τὴν πρώτην» (Ἀποκ. β' 4) σ' ὅποιον ἔχει ἀνάγκη μετανοίας. Αὐτὴ ἢ πρώτη ἀγάπη δὲν εἶναι ἀπλῶς ἓνα γεγονός ποὺ ἀφήσαμε πίσω μας χρονικόν, ἢ πρώτη φλογερὴ καὶ περιπαθῆς μετάνοια, ἀλλὰ καὶ μιὰ ἀγάπη πρὸς τὴν ὁποία τείνουμε καὶ ὀλοένα μᾶς διαφεύγει στὴν πληρότητά της. Μιὰ ἀγάπη ποὺ ἐμπνέει τὴν κάθε μετάνοια στὴ ζωὴ μας. Μιὰ ἀγάπη ὀλοένα ἐλκυστικώτερη καὶ πιὸ ὁμορφη.

Ὅποιος σηκώνεται ἀπὸ μιὰ πτώση, νοιώει πόσο λίγο εἶχε ἀγαπήσει τὸν Θεὸ ὡς τώρα καὶ ἡ καρδιά του δὲν τὸν ἀτενίζει ἀπλῶς ἀπομακρυσμένο, ἀλλὰ σὰν ξερριζωμένο ἀπὸ τὰ βάθη της, αἰώνια δικό της καὶ αἰώνια ξένο. Δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερος πόνος ἀπ' αὐτὸν γιὰ τὴν ἀνθρώπινη καρδιά. Εἶναι ὁ πόνος τοῦ νὰ νοιώθῃς τὴν «τῶν ἐφετῶν ἀκρότητα» τόσο κοντά σου, τόσο δική σου καὶ ὅμως ἀπωθημένη ἀπὸ τὴν ἁμαρτωλότητά σου. Μέσα στὴν ἀνθρώπινη καρδιά, ἢ μιὰ πλάι στὴν ἄλλη, εἶναι ἀνοιγμένες δυὸ ἄβυσσοι, τὸ κακὸ καὶ ὁ Θεός. Καὶ πρέπει κανεὶς, πατώντας στὸ χεῖλος τῆς πρώτης, νὰ κλίνει πρὸς τὴ δεύτερη, μὲ τὸν ἀγῶνα καὶ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Ἰπὸ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ἐχορηγήθησαν συντάξεις εἰς τοὺς κάτωθι:

Αἰδεσιμώτατον Παπαδημητρίου Δημήτριον, Γ/7 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 2.123. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 105.079. — Πρεσβυτέραν Παλιώτη Παναγιώταν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μεσσηνίας, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.515. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 104.917. — Αἰδεσιμώτατον Κοτσίκην Παναγιώτην, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Γ/7 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.752. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 89.983. — Κύριον Κοζάρην Δανιήλ, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φλωρίνης, 5ος βαθμός. Σύνταξις δρχ. 3.852. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 137.714. — Πρεσβυτέραν Μαρτίνου Μαρίαν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σύρου, Β/6 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.056. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 62.562. — Αἰδεσιμώτατον Ντακολιᾶν Κων/νον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καλαβρύτων, Γ/7 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.608. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 109.994. — Πρεσβυτέραν Πούπουρα Μαρίαν, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Β/6 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.370. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 25.668. — Αἰδεσιμώτατον Χαλκιοπούλον Δημήτριον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Βερροίας, Γ/7 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.437. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 103.469. — Αἰδεσιμώτατον Τριφωνίδην Δημήτριον, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Δ/8 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.765. Ἐφ' ἀπαξ δρχ. 21.334,50. — Πρεσβυτέραν Βανδώρου Ἀνθήν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κεφαλληνίας, Δ/8 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.070. Ἐφ' ἀπαξ δρχ.

τὴν ἐλπίδα νὰ βυθισθῆ μέσα σ' αὐτή. Καὶ ὅσο δὲν τὸ κατορθώνει, ἢ θλίψη καὶ ὁ σπαραγμός του εἶναι πέρα ἀπὸ κάθε ὄριο. Ξέροντας πόσο κοντὰ στὴ θέλησή του εἶναι ἡ ἄβυσσος τοῦ κακοῦ — ἢ δύναμις τοῦ Σατανᾶ, τοῦ κόσμου καὶ τῶν παθῶν — δὲν εἶναι δυνατὸν παρὰ νὰ ἀγωνιᾷ καὶ νὰ νοιώθῃ συντριβὴ καὶ μονάχα μὲς ἀπ' αὐτὸ τὸν πόνο, ποῦ εἶναι ἡ οὐσία τῆς μετανοίας, νὰ κρατιέται ἔξω ἢ νὰ βγαίνει ἀπὸ ἐκείνη τὴν ἄβυσσο.

Γιὰ τὸν ἄνθρωπο πράγματι,

ἢ δίψα Του εἶναι ὁ Θεός*.

Κατέχει τὸν Θεὸ κατὰ τὸ μέτρο ποῦ τὸν ποθεῖ καὶ τὸν λαχταρᾷ σὰν κάτι ποῦ ἀπέχει ἀκόμη ἀρκετά. Δὲν ὑπάρχει ὠραιότερος Θεὸς ἀπὸ τὸν Θεὸ τῶν μετανοούντων. Εἶναι δὲ ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς καὶ τῶν ἁγίων, γιὰτι καὶ οἱ ἅγιοι, σ' αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι ἅγιοι, στὸ ὅτι διψοῦν πολὺ τὸν Θεό, εἶναι καὶ αὐτοὶ ἕνα εἶδος μετανοούντων.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

* Βασ. Μουστάκη, Ἐν σκιᾷ θανάτου, Α' (Ποιήματα), Ἀθῆναι 1967.

95.882.— Αιδεσιμώτατον Θεοδώριδην Γεώργιον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐλευθερουπόλεως, Δ/8 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.832. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 74.825.— Αιδεσιμώτατον Μιχαηλίδην Σάββαν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ρόδου, Γ/7 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.206. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 91.078.— Αιδεσιμώτατον Ἡλιάδην Εὐάγγελον, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, Γ' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.923. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 33.448.— Αιδεσιμώτατον Παπαῖωάννου Ἰωάννην, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος, Β/6 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 2.571. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 79.950.— Πρεσβυτέραν Μπλαντζᾶ Κωνσταντίαν, Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλιώτιδος, Β' μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 1.530. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 113.995.— Αιδεσιμώτατον Κυριακίδην Σάββαν, Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, Β/6 μισθολογικῆς κατηγορίας. Σύνταξις δρχ. 2.571. Ἐφ' ἅπαξ δρχ. 39.331.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου, Συμπόσιον Πατέρων. — **Ἐπίκαιρα**. — **Εὐαγγέλου Θεοδώρου**, Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου, Ἡ γνώσις τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν Γρηγόριον Νύσσης. — **Ἀρχιμ. Προκοπ. Παπαθεοδώρου**, Περισσότερον καὶ πλειότερον φῶς διὰ τὴν Νεολαίαν μας. — **Ἰωάννου τῆς Κρονστάδης**, Σκέψεις γιὰ τὴν Ὁρθόδοξο Λατρεία. Μετάφρασις ἀρχιμ. **Μελετίου Καλαμαρά**. — **Ἀρχιμ. Χριστοδούλου Παρασκευαΐδη**, Γνωριμία μετὰ τὸν Ὁρθόδοξο Μοναχισμό. — Πρωτοπρ. **Δρ. Ἀ. Ἀλεβιζοπούλου**, Πρὸς ἀναδιοργάνωσιν τῆς ἐνοριακῆς διακονίας. — **Γεωργίας Πολ. Ἀνδρούτσου**, Μιά ἐπίσκεψις στὸ Σεμινάριο. — **Φ.**, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικῆς, κανονικῆς καὶ ἄλλης ἀπορίας. — **Βασ. Μουστάκη**, Ἡ «ἀνένδοτη» μετάνοια. — **Εἰδήσεις τοῦ TAKE.**

Μητροπολίτου Τρίκκης καὶ Σταγῶν

Δ Ι Ο Ν Υ Σ Ι Ο Υ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΣ

ΚΑΤΑ ΤΑ ΠΑΤΕΡΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Τιμή: Δραχμαὶ 150.

Παραγγελίαι: Εἰς τὴν Ἱεράν Μητρόπολιν Τρίκκης καὶ Σταγῶν.

Ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελῶν.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασίου 1, Ἀθήναι.